

Ezidi köylerinde bisikletli youtuber
Abdolvahap Demir'in bisiklet tutkusu, onu Güneydoğu'nun terk edilmiş Ezidi köylerine götürdü. Derken, kamerası aracılığıyla göçüp gidenleri toprağıyla buluşturmaya başladı. **Esra Varhan 2. sayfada**

'Tek sorun trans olmam mı?'
Kamu çalışanı LGBTİ+ toplumun bakışına isyan ediyor: "En ayrımcılık yapmadığını düşünen insanlardan dahi özeli zedeleyecek, onurumu kırarak cümleler duydum." **Leyla Kevser Özkaynak 5. sayfada**

Şenyaşar ailesi iki yıldır adalet arıyor
Suruç'ta iki oğlu ve eşi katledilen Emine Şenyaşar ile oğlu Ferit'in adalet arayışı, 2. yılı dolduruyor. Her sabah evden çıkıp, akşam dönüyorlar. 604. günde onlara eşlik ettik... **Beril Caymaz 11. sayfada**

İyi yayınlar yapıp gittiler
2022'de iki önemli ismi, Halit Kıvanç ile Bülent Özveren'i kaybettik. Onlar bir dönemin harika çocukları, Türkiye'nin bir döneminin yüzüydü. **Hilal Yılmaz 4. Sayfada**

VEDAT ÖRÜÇ ve CENGİZ BÖLÜKBAŞ'ın haberi 8 ve 9. sayfalarda

İnsan kaçakçıları, Avrupa ülkelerine yerleşerek rahat bir yaşam sürmek isteyenlerin tek umudu oldu

Kaçakçı vizesi ile Avrupa

'Geri dönmez' diye başvurular ret ediliyor

Türkiye'de kendine gelecek göremediğinden yurt dışında bir hayatın hayalini kuranların, özellikle de genç profesyonellerin sayısı artıyor. Fakat Türkiye'den AB ülkelerine gidenler büyük oranda geri dönmediği için yapılan her beş Schengen vizesi başvurusundan biri reddediliyor.

Konsolosluk yerine kaçakçı

Reddedilen vize başvuruları ise insan kaçakçılarına işine yarıyor. Kaçakçılar adeta bir vize acentası gibi çalışıyor. Resmi yollardan yurt dışına çıkamayanlar, soluğu buralarda alıyor. Görüştüğümüz kaçakçıların neredeyse hepsi aynı şeyi söylüyor: "İnsanlar artık konsolosluklara değil, bize geliyor."

Pasaport defterleri Çin'den geliyor

Paşa lakabını kullanan, İstanbul'dan bir kaçakçı, artık müşterilerinin çoğunun Türkiye vatandaşları olduğunu söylüyor. 10 bin Euro ödeyebilene konsolosluklardan resmi vize temin edebiliyorlar. Paşa, Kanada vizesi alan bir kaçakçılık şebekesi bile olduğundan bahsediyor.

BİR ANNENİN İSYANI 'Çocuğun üstün yararı nerede?'

►Datça'da 40 yaşında bir erkeğin cinsel istismarına maruz kaldığı iddia edilen 6 yaşındaki çocuğun ilk ifadesi saldırganın yanında alındı. Failin iş yeri, evlerinin karşısındaydı. Mahkemenin tek yanlı yaklaşımıyla sanık olaydan sonra da aynı iş yerinde çalışmaya devam etti.

►Şimdi 7 yaşında olan çocuğun ailesi, psikolojisini korumak için duvar örmek zorunda kaldı. Anne Selda, "Develet örebilmeliydi o duvarı. Çocuğu korumak sadece anne babanın görevi olmamalı. Devlet de korumalı. Çocuğun üstün yararı nerede?" diyor.

HÜLYA ÇETİNKAYA
7. sayfada

20 YILIN ÖYKÜSÜ Adım adım içki yasağına doğru

►Devletin Alkol Politikalarını İzleme Platformu, 2020 sonlarında, Özgürlük Araştırmaları Derneği bünyesinde kuruldu. Pandemi önlemleri çerçevesinde alkollü içki satış yasakları uygulanmaya başlamıştı. Ağustos 2022'de "İçme Özgürlüğü" raporunu yayımladılar. Türkiye'nin son 25 yılına bakan rapor, AKP iktidarının alkol, insan hakları ve özgürlükler alanında tutumundaki dönüşümü ortaya koyuyor. **DUYGU KÖSEOGULU 15. sayfada**

Metamfetamin kullanımı artıyor

Mafya, polis baskını olacağını öğreniyor

İzmir'de, 2020'de "narko alan" ilan edilen ve Roman nüfusun yoğun olduğu Tepecik, Esentepe, Ege mahallelerinde uyuşturucu kullanımında artış sürüyor. Polis operasyonlarına rağmen madde satışı ve tüketiminde bir azalma yok. Semt sakinleri isyanda: "Uyuşturucu çeteleri baskını olacağını haber alıp temizlik yapıyor."

CEREN BALA TEKE 8. sayfada

İnternet sağlayıcıların abone kapma hırsı halkı kandırma yarışına dönüştü 'Çiftlik Bank'ı aratmayan yöntem

İnternet servis sağlayıcıları, müşteri bilgilerini aracı kurumlarla paylaştı. Bu kurumlar, aboneleri kampanya vaadiyle arayıp taahhüt süresinin dolduğunu belirterek iki ayrı şirketin aboneleri yapıyor. Tek hizmet için iki ayrı firmadan fatura geldiğini görenler şikâyetçi olmalarına karşın sonuç alamıyor...

İnternet sağlayıcı firmaların durumun kendi sorumlulukları olmadığını belirterek aracı kurumları suçluyorlar. Ancak kandırılan abonelere yardımcı olmak bir yana çıkmak isteyenlerden cayma bedeli olarak 400 lira talep ediyorlar. **ANIL CAN TUNCER'in haberi 3. sayfada**

GASTROKENT OLMANIN BEDELİ AĞIR OLDU

Fiyatlar yükseldi, Gaziantep'te artık kendi kebaplarını yiyemiyor

Baklava ve kebabın başkenti Gaziantep'in yerlileri, gastronomi turizmi nedeniyle artan fiyatlardan dertli. Onlara göre sorumlu ilki 2018'de düzenlenen Gastroantep Festivali. **CİHAZ ÖZTÜRK 10. sayfada**

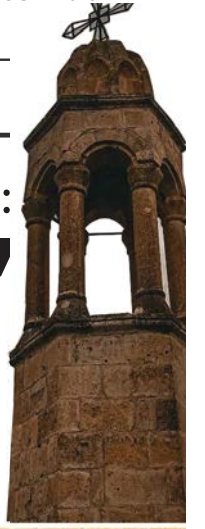

ÖZGÜRLEŞTİREN SAHNE

Komik kadınlar ve kendini komik sanan erkekler

İstanbul ve Ankara'da kadın stand-up komedyenlerinin sayısı artıyor. Bir de izlemeye gelen erkekler sahnede kadın görünce şaşımaktan vazgeçse. **ANIL CAN TUNCER 11. sayfada**

Abdulahap Demir'in bisikletli yolculuğu bir halkın tarihine ışık tutuyor: 'Babamın mezarını gösterir misin?'

ESRA VARHAN

Abdulahap Demir çocukluğunda maddi imkansızlıklar sebebiyle alamadığı bisikleti üniversitede ilk bursuyla alınca yollara düştü ve her çevirdiği pedal onu terk edilmiş Ezidi köylerine götürdü. Demir, Ezidiler'le yıllar önce terk etmek zorunda kaldıkları köylerini youtube aracılığıyla buluşturdu.

Bisikletli bir fotoğrafı, altında; "Benim hikayem aslında ilk bisiklete sahip olduğum anda başlıyor" yazılı.

Abdulahap Demir'in hikayesi ilk bisikletini üniversitede almasıyla birlikte başlıyor. Maddi imkansızlıklardan dolayı çocukluğu boyunca sahip olmadığı bisiklete üniversitede ilk bursu ile kavuşuyor ve hemen yollara düşüyor. Üniversite bitip memleketi Mardin'e döndüğünde ise çevrede gezecek yer arayışına giriyor ve kendisini terk edilmiş Ezidi köylerinde buluyor. Başlangıçta kişisel merakı için başladığı bu yolculuk, internet üzerinden aldığı mesajlar sonucunda toplumsal bir mesele haline geliyor. Ezidi köylerini daha iyi tanımak, Ezidilerin neden köylerini, evlerini ve hatta mezarlarını bırakıp gittiklerini öğrenmek ve başkalarına da anlatmak için bisikletiyle köy köy gezip video çekiyor.

Babasının mezarını sordu

Demir, Ezidi köylerini gezip sosyal medyada paylaştıktan sonra yurt dışında yaşayan Ezidiler'den çok fazla mesaj aldığını, çoğunun da teşekkür mesajı olduğunu belirtiyor. Ancak öyle bir mesaj var ki onu derinden etkiliyor. Mesajda kendisinin yurt dışında yaşayan bir Ezidi olduğunu söyleyen kadın, köyünden göç ettiğinden beri köyünün, evinin aklından hiç çıkmadığını söyleyip, Demir'e babasının mezarını ona gösterip gösteremeyeceğini soruyor. Demir bu mesaja kayıtsız kalamadığını ve o köye gitmeye karar verdiğini söylüyor. Köy Bağok Dağı'nda, epeyce yol ve tepede kızgın bir güneş var. Ancak Demir kadının yaşayacağı mutluluğu düşünerek bisikletiyle dağdaki köye doğru yokuşları çıkıyor ve aile mezarlığına gidip, kamerasıyla videoya çekerek kadına gönderiyor.

"Ezidi kadın videoyu izlerken onun gözlerindeki mutluluğu ve geçmişte yaşadığı acıları, gözyaşlarının içinde gördüm ve kendime şöyle dedim: Tamam Vahap, bu işi başardın ve bunu devam ettir."

Abdulahap Demir bugüne kadar bazıları terk edilmiş altmış köyü gezdiğini belirtiyor. Gezdiği köyler arasında hala olağan yaşamın sürdüğü Süryani köyleri de boşaltılmış Kürt köyleri de var. Gezdiği köyleri kendi Youtube ve diğer sosyal medya hesaplarında paylaşıyor. Ezidilerin geçmişte uğradığı baskıyı, katliamları, zorunlu tutuldukları göçü insanlarla paylaşmayı amaçlıyor. Topraklarından uzak olan Ezidilerin memleket hasretini gidererek kendini iyi hissettiğini ifade ediyor.

Demir'in aktarımına göre Midyat'taki Ezidiler Bağok Dağı etrafında bulunan birden fazla köye sahipler ancak bu köylerin bazıları şu an boş, bazılarında

Mardinli Abdulahap Demir'in bisiklet tutkusu, onu Güneydoğu'nun terk edilmiş Ezidi köylerine götürdü. Demir, kamerası aracılığıyla göçüp gidenleri toprağıyla buluşturmaya başladı.

Ezidi köylerini gezip sosyal medyada paylaştıktan sonra yurtdışında yaşayan Ezidiler'den çok fazla mesaj aldığını, belirtiyor.

Demir, gittiği köylerde ne bir çocuk ne bir hayvan sesi olduğunu söylüyor.

ise yurt dışından yazın gelen Ezidilerin yaptırdığı birkaç yeni ev var.

Demir, bölgede yaşayan Ezidilerin sadece inandıkları dinden dolayı maruz kaldıkları zulüm ve devletin köyleri boşaltma politikaları nedeniyle yurtdışına gittiklerini, ayrıca işçi göçlerinin de devlet tarafından desteklendiğini belirtiyor.

"Ölülerini gömmek için geliyorlar"

Abdulahap Demir, "Gittiğim köylerde ne bir çocuk ne bir hayvan sesi duyabiliyorum. Sadece mezarlıklarda yatan ölümler bana sanki hoş geldin diyor ve

böylece Ezidilerin geçmişte yaşadıklarını gözlerimin önünde yaşamışçasına hissediyorum." diyor. Köyleri eskiden bir hayatın var olduğunu bilerek gezdiğini vurguluyor.

Neden bisiklet sorusuna ise köylerde yaptığı gezintilerde çektiği fotoğrafları göstererek, "İşte tam da bu yüzden" yanıtını veriyor.

"Hayatı daha iyi anlamak, yolda olmak ve yolun insana katacağı yeni bir hayatı yaşamak için" diye ekliyor. Bir bisiklet üzerinde geçmişe yolculuk yapmak ve geçmişte yaşanan acıları gün yüzüne çıkarmak yegâne amacı.

-YAŞAM-

Ev kuracak bir çift eşyalarını ikinci el alsa bile en az 50 bin TL harcama yapmak zorunda Sıfıra da ikinci ele de para yetmiyor

Enflasyondan korkan halk, yarın alacağı ürünlere zam gelme ihtimalini düşünerek para biriktirmek yerine ihtiyaçlarını elden ya da kredi kartına taksit yaptırmayı tercih ediyor. Taksitli alımlar için ödenen fazla para enflasyonun hızı göz önüne alındığında devde kulak kalıyor.

ÖZLEM ATEŞ

Merkez Bankası verilerine göre 2022 yılı Ekim ayında dayanıklı tüketim mallarının fiyatı, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 92,47 oranında arttı. Mevcut zamların gölgesinde evlenecek çiftler evlerini nasıl düzeceklerini kara kara düşünmeye başladı. Beril ve nişanlısı Derman da o çiftlerden sadece biri. Beril asgari ücretle, Derman asgari ücretin biraz üzerinde bir maaşla çalışıyor. Son bir yıldır kuracakları evin eşyalarını tamamlamaya çalışıyorlar. Mevcut ekonomide kredi çekmekten başka çıkar yol olmadığını söylüyorlar.

“Ucuzmuş, bunu alalım”

“Evi döşemek için para biriktirmek gibi bir lüksümüz aldığımız maaşlarla hiçbir zaman olmadı. Sevgilim de ben de kazandığımız parayı aylık yaşam giderlerimize; kira ve faturaya harcıyoruz” diyen Beril anlatıyor:

“27 yaşındayım. Son bir yıldır çeyiz toparlamaya çalışıyorum. Bu sürede genellikle mutfak eşyaları alabildim. Sadece bir beyaz eşya, buzdolabı, satın aldım; o da ikinci el. Eski işverenimin taşınmak için elden çıkarmak istediği kullanılmış yatak odası takımlarını aldım. O takımı bile sağdan soldan para toplayarak alabildim. Sıfırını asla alamazdım, verdiğim paranın en az üç katını ödemem gerekirdi. Ev kurmaya çalışırken bu güzelmiş, bunu alalım diyemedik hiç. Bu ucuzmuş, o zaman bunu alalım diyoruz.”

İkinci el de ateş pahası

Ankara’daki mağazasında 20 yıldır spot ürünler satan Yiğit Bey anlatıyor: “Bir ev için ihtiyaç olan her şeyi satıyoruz. İnsanlar mecburiyetten ikinci el alıyorlar. Yeni evlenecek çiftler de ikinci el beyaz eşya ve televizyon almaya bize geliyor. Aslında biz de ayakta durmaktayız.”

Ev kuracak çiftlerin alışveriş için kredi kartsız taksit avantajı sunan mağazaları tercih ediyor.

çok zorlanıyoruz. İnsanlar pazarlık yapıp ihtiyaçlarını internette alıyor. Artık ikinci el eşyalar da ucuz değil. Pahalıya aldığımız için biz de daha pahalıya satıyoruz.”

Borçsuz evlenmek hayal

Ev kuracak bir çift eşyalarını tamamını ikinci el alsa en az 50 bin TL harcama yapmak zorunda. Pos cihazını komisyonla yetiştiremediğimiz için kaldırdık. Nakit çalıştığımız için de kenarda parası olmayan insanlar bizden alışveriş yapamıyor. Kimisi de mağazalara gidip varsa kredi kartıyla ya da elden ödemeli taksitle evini düzüyor.”

Ev kuracak çiftlerin alışveriş yapmayı tercih ettiği bir başka adres de kredi kartsız taksit avantajı sunan mağazalar... Elden taksit imkânı sunan bir mağazada satış danışmanı olarak çalışan Samet, sadece yatak odası takımı almak için 25 bin TL’yi, beyaz eşyalar içinse 30 bin TL’yi gözden çıkarmak gerektiğini söylüyor. Ev kuracak bir çiftin tüm eşyalarını borçsuz satın

alabilmesi içinse mevcut fiyatlarda en az 100 bin TL birikmişinin olması gerekiyor.

Dünden pahalı yarından ucuz

Enflasyon artışına karşı insanlar, yarın alacakları ürünlere zam gelme ihtimalini göz önünde bulundurarak para biriktirmeyi beklemek yerine ihtiyaçlarını elden ya da kredi kartına taksit yaptırarak alıyor. Nakit fiyata oranla taksitli satın alımlar için ödenen fazladan para enflasyonun hızı göz önüne alındığında devde kulak kalıyor.

Artık herkesin kaliteye değil uygun fiyata yöneldiğini vurgulayan Samet, “Eskiden insanlar alışveriş yaparken bir ya da iki kez düşünürlerdi. Şimdi beş kez düşünüyorlar. Mağazaya gelip eli boş çıkan sayısı arttı. İnsanlar önceden fiyatlara bakmaya gelince birkaç parça eşya almadan mağazadan çıkmazlardı. Şimdi çoğunluk eli boş çıkıyor” diyor ve ekliyor:

“Bu devirde ev kuracak olanın vay haline!”

Kiralık ev arayana kredi notu sorgusu

BUSE ÖZBEY

Kiralık ev bulmak ve astronomik kiralara ödemek için mücadele eden kiracılar artık kredi notlarını da yüksek tutmak zorunda. Emlakçılar ve ev sahipleri, evi kiraya vermeden önce ev kiralamak isteyen kişinin kredi notunu da araştırıyor.

Pandemiden sonra enflasyonda yaşanan artış, konut fiyatlarını da etkiledi. Kiralar astronomik bir hal alırken, kiracılar yüksek kira artışları nedeniyle yıllardır oturdukları evleri boşaltmak zorunda kaldı. Yeni ev kiralamak ise eskiye göre daha da zorlaştı.

Kurumsal emlakçılar konutları kiraya verirken, artık sade-

ce maaş bordrolarını dikkate almadıklarını aktardı. Konut sahipleri ve emlakçılar, maaş bordrosuyla birlikte vatandaşın bankalarla olan ilişkilerine ve finans raporlarına da bakmaya başladı.

Remax Emlak’tan Semiha Hanım, kredi notu bin üç yüzün altında olanların kredi notlarının düşük olma sebeplerini araştırdıklarını; ev kiralamak isteyen ancak kredi notu düşük olan vatandaşın gelirinin, son birkaç yıllık ödemelerinin ve kefilinin oldukça önemli olduğunu belirtti.

Emlakçıların verdiği bilgiye göre, bu koşulları sağlamayan vatandaşın ev bulması zorlaştı. Emlakçılar, ev bulamayanların çözümü ailelerinin yanına yerleşmekte bulunduğunu belirtti. Kurumsal emlakçılarla birlikte yerel emlakçılar da

daha ekonomik olması nedeniyle aile birleşmelerinin son dönemde artış gösterdiğini vurguladı.

Kiracılar gibi konut sahipleri de dertli. Ankara Tüm Emlakçılar Meslek Odası’nın verdiği bilgilere göre, konut sahipleri emsallere bakarak yeni rakamları belirliyor ve bu durum sorunlara yol açıyor. Eski kiracılarından bu rakamların ödenmesi ya da evden çıkmaları isteniyor. Kiracılar ise evleri boşaltmak istemiyor. Ev sahiplerinin beş yıl oturan kiracıya karşı kira yükseltme, on yıl oturan kiracıya karşı tahliye davası açması mümkün. Buna karşılık, kiracıların da evi satacağı ya da kendisi oturacağı gerekçesiyle tahliyesini isteyen ancak bunları yapmayan mal sahiplerini şikayet etme imkanı bulunuyor.

- PORTRE -

Spor spikeri Halit Kıvanç, Almanca ve Türkçe sunuculuk yaparak Avrupa'da ve Amerika'da Türkiye'yi temsil etti. Bülent Özveren'i ise Eurovision'un sesi olarak tanıdık. Öyle ki dizi ekibi Gezi Direnişi'ne destek verdiği için yayından kaldırılan Leyla ile Mecnun'daki Eurovision'u bile Bülent Özveren sunmuştu.

O GÜZEL İNSANLAR O GÜZEL YAYINLARI YAPTIKLAR

Gittiler...

HİLAL YILMAZ

"Burası Üçüncü Bant, Beşinci Kanal'dan deneme yayını yapan Ankara Televizyonu... Sayın seyirciler, bugün 31 Ocak 1968, Çarşamba... Ankara'da ilk Televizyon yayınına başlıyoruz..."

TRT, Nuran Emren'in bu sözleriyle başladı yayınına. O günden bu yana televizyon renklendi, TRT'de sunucular, genel müdürler, programlar değişti. 2000'lerin başından beri Türkiye'de birçok şey gibi, TRT de çok değişti.

TRT'nin hayatımıza kattığı değerlerden, en son Halit Kıvanç terk etti bizi. 77 yaşında iken Aydın Ergin ile yaptığı söyleşide "Ağaçlar ayakta ölür!" felsefesine inandığını söylemişti. Çünkü, "yarım düşündüğün zaman, ölmeyi düşünmeye vakit kalmıyor. Bir de çok çalışırsan, çok dedikodu yapmak, kızdıklarına kızmak, kırıldıklarına kırılmak olanağını kaybediyorsun."

"Bir mesleği olduğu halde gazeteciliği seçenler çoğunluktadır. Pek çok gazeteci öyle meslekleri bırakıp gazeteci olmuşlardır ki... Ama gazeteciliğin bir cazibesi vardır. Meşhur laftır: Matbaa mürekkebi parmağına dokunan bundan kurtulamaz."

Futbolcu Pele ile röportaj yapan ilk yabancı gazeteci, Papa ile konuşan ilk Müslüman gazeteci, Türkiye'nin ilk spor gazetesi Türkiye Spor'u çıkaranlardan biri, Dünya Kupası'nı televizyondan sunan ilk Türk spiker, Olimpiyatlar dahil birçok spor müsabakasının sesi... Türkiye 1974'te ilk kez Dünya Kupası'nı televizyonda Türkçe seyretti ve Halit Kıvanç oradaydı! Üstelik, "Bugüne kadar aldığım en büyük ödül, herkesin bana 'Halit Ağbi' diye hitap etmesi" diyen alçakgönüllü biriydi.

Halit Kıvanç'ın izleyiciye ilk 'merhaba'sı 1964'te, İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu'nun deneme yayınlarında duyuldu. İTÜ TV'ye çağırılmasında, BBC'de geçirdiği bir senede edindiği deneyimin de katkısı vardı. Burada öğrendiklerini de daha sonra TRT Televizyonu'nda hayata geçirecekti tabii.

TRT'nin harika çocukları

Ancak 50 küsur yılda TRT'de kadrosu olmadı, uzman gazeteci veya uzman sunucu gibi unvanlarla görevlendirildi. 1979'da başlayan 23 Nisan TRT Çocuk Şenliği'nin yıllarca sunuculuğunu yaptı. TRT'nin Çocuk Şubesi'nin müdürü değiştiğinde ise tribünden seyretmek üzere bile programa çağırılmadı.

Spor spikeri Halit Kıvanç, Almanca ve Türkçe sunuculuk yaparak Avrupa'da ve Amerika'da Türkiye'yi temsil etti. Milliyet'in Almanya Bürosu'nda görevli iken, 12 Ekim 1969'da televizyondaki ilk seçim programını yapmak üzere TRT Haber Müdürü Doğan Kasaroğlu tarafından çağırıldı ve gelişini şöyle anlatıyordu: "Pılıyı pırtıyı ve bu arada karnı burnuna dayalı hanımı sırtlayıp Ankara'ya düştük. Hanımı doğumevine, kendimi de bir başka tür doğumevi haline gelen TRT'ye attım."

TRT'nin harika çocuklar doğurduğu zamanla anlaşılıyor. Şimdilerde bu çocuklar; arkalarında nezaketle, başarıyla ve mütevazılıkla dolu bir müthiş hayat ve bizler için büyük bir boşluk bırakarak veda ediyorlar. Halit Kıvanç aynı zamanda Türk televizyon tarihinin ilk yarışma programının da sunucusu: Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız... 1969'dan 73'e kadar aralıksız süren bu bilgi yarışması, günümüzdekilerden çok farklı. Bir edebiyat

sorusunun doğru cevabını, sorudaki kitabın yazarı çıkıp bizzat veriyor mesela. Yarışmanın uzun adı sebebiyle pek çok kişi 'Halit Kıvanç'ın Programı' diyor ancak kendisi bu isimlendirmeden memnun değil. Çünkü programda emeği geçen çalışma arkadaşlarına karşı mahcubiyet duyuyor. Bugün, birçok yapımda emekçilerin maddi ve manevi hiçbir haklarını doğru dürüst alamadığını düşünürsek, Halit Kıvanç'ın bu tepkisi bugün bize garip gelebilir.

Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız 'hostes' modasını da başlatan ilk program. Ancak bugünkü gibi yalnızca reyting artırmak ve 'görsel şölen' olsun diye kadın bedenlerinin kullanıldığı şekilde değil elbette. Bu ilk hostes, yarışmacı puanlarını tabloya takmakla görevliydi ve çok az görünüyordu. Zaten o tarihlerde yalnızca güzel, yakışıklı veya çekici olmak televizyonculuk için yeterli bir özellik değildi.

Turkey... 10 point!

TRT'nin yakın zamanda kaybettiğimiz bir diğer harika çocuğu ise Bülent Özveren... Hepimiz onu Eurovision'un sesi olarak tanıdık. Öyle ki TRT'nin, dizi ekibi Gezi Direnişi'ne destek verdiği için yayından kaldırılan Leyla ile Mecnun'daki Eurovision'u bile Bülent Özveren sunmuştu.

1975 - 2012 boyunca aralıklarla Eurovision'u Türkçe olarak sunan Özveren, 1965'te TRT İstanbul Radyosu'nda başladı ve 1971'de de deneme yayınına başlayan TRT İzmir Televizyonu'nda ilk canlı yayınları gerçekleştirdi. Türker İnanoğlu Vakfı'nda (TÜRVAK) spiker-sunucu bölüm başkanlığı yaptı, dersler verdi. Halit Kıvanç da aynı vakıfta uzun yıllar dersler vermişti. Her ikisi de işlerini çok iyi yapmanın yanı sıra, bildiklerini bir sonraki nesle aktarmak için büyük çaba gösterdiler.

Halit Kıvanç 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın ve spor müsabakalarının; Bülent Özveren ise Eurovision'un vazgeçilmez sunucusuydu. Özveren, GZT'nin Mayıs 2021'de yayınlanan "Türkiye Eurovision hikayesi" videosunu "9 yıldır biz yokuz ve herhalde epeydir daha olmayacağız. İnşallah ileri bir tarihte yapılır ama ben bir daha göreceğimi zannetmiyorum." diyerek bitirmişti.

TRT Televizyonu'nun 55. yılına yaklaşırken ne Halit Kıvanç ve Bülent Özveren ne de Eurovision ve 23 Nisan Şenlikleri'nin eski havası var. "O iyi insanlar, o güzel atlara binip çekip gittiler."

Kamudaki tek sorun benim LGBTİ+ olmam mı?

LEYLA KEVSER ÖZKAYNAK

Kaos GL Derneği ve Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi'nin yürüttüğü çalışma sonrası Türkiye'de kamu ve özel sektörde çalışan LGBTİ+'ların istihdamını araştıran iki rapor yayınladı. Raporlarda, kamuda ve özel sektörde çalışan LGBTİ+'ların yaşadığı ayrımcılıklara ve eşitsizliklere yer verildi. Araştırmaya, özel sektörden 289, kamudan 92 olmak üzere 381 kişi katıldı. 2022 raporunda kamuda çalışan LGBTİ+'ların ayrımcılık ve nefret söylemiyle karşılaşma riski özel sektöre nazaran çok daha ağır bir tablo oluşturdular. Kamu çalışanı LGBTİ+'ların yüzde 93,5'i görev yaptıkları kurumda cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim konusunda tamamen açık davranamazken, yüzde 63'ü ise nefret söylemine maruz kaldıklarını belirtti.

Kamuda çalışan LGBTİ+'lar daha büyük sorunlarla karşılaşmak için yaşadıklarını anlatmaktan kaçınıyor. Milli Eğitim Bakanlığı'nda devlet memuru olarak çalışan trans erkek Toprak Can Bayar, istisnalardan. Bayar, iş yerinde yaşadığı sorunları ve istifa aşamasına gelmesini anlattı: "Yetiştirme yurdundan çıktuktan 1 buçuk yıl sonra devletin bana o kadar yıl yemek vermesinin karşılı-

ğında kamuda hizmetli personel olmak zorunda kaldım. Memurluğa ilk atandığımda kıyafetlerimin cinsiyetime uygun olması gerektiğine dair çok kez uyarı aldım. Hanım ve Bey hitaplarının sıkıntılarını yaşadım. Bir anda kendimi bana 'abla' diyen yüzlerce çocuğun içinde buldum ve bu benim için çekilmez bir şeydi. 10 yıl kadar devlette birkaç yer gezdim. Hep bir ahlaksızlık varmış da bunun so-

rumlusu benmişim gibi hissettiriliyordu. Her gittiğim kurumda cinsel kimliğim ve yönelimimle ilgili bir problem yaşıyordum. Her yeni kuruma atandığımda 'Acaba burada bana ne diyecekler?' diye düşünüp duruyordum. Bir okulda altı yıl çalıştım ve insanlar artık mastektomi ameliyatımı olduktan sonra beni ciddiye almaya başladı. Oradaki yüzlerce çocuk bana "Toprak Abi" demeye başladı. Çok mutluluk vericiydi ama o sürece gelene kadar gerçekten çok cebelleştim.

En ayrımcılık yapmadığını düşünen insanlardan dahi özeli mi zedeleyecek, onurumu kıracak cümleler duydum.

limi zedeleyecek, onurumu kıracak cümleler duydum. MEB'de aslında çok fazla sansasyonel hikaye vardı; insanlar asla yapmaması gereken, tacize, sınıf ayrımına ve özel hak ihlaline giren çok fazla ilişki teşebbüsünde bulunuyorlardı. Bunların hiçbirini göz önünde bulundurmazken tek sorun benim trans olmamdı. Şu an ücretsiz izindeyim ama yakın zamanda istifa edeceğim."

Yıllarca seks işçiliği yapmak zorunda kalan Avcılar Belediyesi'nde makam şoförü olarak çalışan trans kadın Niler Albayrak yaşadığı ayrımcılığı şöyle anlattı: "Her zaman LGBTİ+'ların hayatının seks işçiliğine mahkum edilmemesini savundum ve bunun mücadelesini verdim. Trans kadınlar olarak ötekinin de ötekisiyiz. Kamuda kendi adıma ayrımcılığa maruz kalmadım ancak unutamadığım bir olay var. İş yerinde anlamadığımız çalışma arkadaşım bana 'sen de kadın mısın? Sen anne bile olamazsın, nasıl kadınsın?' şeklinde bir söylemde bulunmuştu. Bu sözleri hiç içimden atamıyorum. Bu sözleri bir amir ve bir müdürün yanında söylemiş olmasına rağmen o mevki sahibi kişiler de duruma tepkisiz kalmıştı."

En anlayışlı olduğunu düşünen insanların bile 'Peki 'şey'i nasıl yapıyorsunuz?' şeklinde cinsel hayatımı desteklerini gördüm. LGBTİ+ olunca insanlar cinsel hayatın hakkında her detayı sormayı kendilerinde hak görüyorlar. 'Hiçbir zaman erkek olmayacaksınız' gibi bir algıyla çok savaştım. Ameliyatlarımı olmaya başladığımda 'E 'onu' da yaptırarak mısın? Bize de gösterirsin artık' gibi sözde şakalara maruz kaldım. En ayrımcılık yapmadığını düşünen insanlardan dahi öze-

limi zedeleyecek, onurumu kıracak cümleler duydum. MEB'de aslında çok fazla sansasyonel hikaye vardı; insanlar asla yapmaması gereken, tacize, sınıf ayrımına ve özel hak ihlaline giren çok fazla ilişki teşebbüsünde bulunuyorlardı. Bunların hiçbirini göz önünde bulundurmazken tek sorun benim trans olmamdı. Şu an ücretsiz izindeyim ama yakın zamanda istifa edeceğim."

Yıllarca seks işçiliği yapmak zorunda kalan Avcılar Belediyesi'nde makam şoförü olarak çalışan trans kadın Niler Albayrak yaşadığı ayrımcılığı şöyle anlattı: "Her zaman LGBTİ+'ların hayatının seks işçiliğine mahkum edilmemesini savundum ve bunun mücadelesini verdim. Trans kadınlar olarak ötekinin de ötekisiyiz. Kamuda kendi adıma ayrımcılığa maruz kalmadım ancak unutamadığım bir olay var. İş yerinde anlamadığımız çalışma arkadaşım bana 'sen de kadın mısın? Sen anne bile olamazsın, nasıl kadınsın?' şeklinde bir söylemde bulunmuştu. Bu sözleri hiç içimden atamıyorum. Bu sözleri bir amir ve bir müdürün yanında söylemiş olmasına rağmen o mevki sahibi kişiler de duruma tepkisiz kalmıştı."

En ayrımcılık yapmadığını düşünen insanlardan dahi öze-

limi zedeleyecek, onurumu kıracak cümleler duydum. MEB'de aslında çok fazla sansasyonel hikaye vardı; insanlar asla yapmaması gereken, tacize, sınıf ayrımına ve özel hak ihlaline giren çok fazla ilişki teşebbüsünde bulunuyorlardı. Bunların hiçbirini göz önünde bulundurmazken tek sorun benim trans olmamdı. Şu an ücretsiz izindeyim ama yakın zamanda istifa edeceğim."

Yıllarca seks işçiliği yapmak zorunda kalan Avcılar Belediyesi'nde makam şoförü olarak çalışan trans kadın Niler Albayrak yaşadığı ayrımcılığı şöyle anlattı: "Her zaman LGBTİ+'ların hayatının seks işçiliğine mahkum edilmemesini savundum ve bunun mücadelesini verdim. Trans kadınlar olarak ötekinin de ötekisiyiz. Kamuda kendi adıma ayrımcılığa maruz kalmadım ancak unutamadığım bir olay var. İş yerinde anlamadığımız çalışma arkadaşım bana 'sen de kadın mısın? Sen anne bile olamazsın, nasıl kadınsın?' şeklinde bir söylemde bulunmuştu. Bu sözleri hiç içimden atamıyorum. Bu sözleri bir amir ve bir müdürün yanında söylemiş olmasına rağmen o mevki sahibi kişiler de duruma tepkisiz kalmıştı."

En ayrımcılık yapmadığını düşünen insanlardan dahi öze-

limi zedeleyecek, onurumu kıracak cümleler duydum. MEB'de aslında çok fazla sansasyonel hikaye vardı; insanlar asla yapmaması gereken, tacize, sınıf ayrımına ve özel hak ihlaline giren çok fazla ilişki teşebbüsünde bulunuyorlardı. Bunların hiçbirini göz önünde bulundurmazken tek sorun benim trans olmamdı. Şu an ücretsiz izindeyim ama yakın zamanda istifa edeceğim."

Yıllarca seks işçiliği yapmak zorunda kalan Avcılar Belediyesi'nde makam şoförü olarak çalışan trans kadın Niler Albayrak yaşadığı ayrımcılığı şöyle anlattı: "Her zaman LGBTİ+'ların hayatının seks işçiliğine mahkum edilmemesini savundum ve bunun mücadelesini verdim. Trans kadınlar olarak ötekinin de ötekisiyiz. Kamuda kendi adıma ayrımcılığa maruz kalmadım ancak unutamadığım bir olay var. İş yerinde anlamadığımız çalışma arkadaşım bana 'sen de kadın mısın? Sen anne bile olamazsın, nasıl kadınsın?' şeklinde bir söylemde bulunmuştu. Bu sözleri hiç içimden atamıyorum. Bu sözleri bir amir ve bir müdürün yanında söylemiş olmasına rağmen o mevki sahibi kişiler de duruma tepkisiz kalmıştı."

En ayrımcılık yapmadığını düşünen insanlardan dahi öze-

limi zedeleyecek, onurumu kıracak cümleler duydum. MEB'de aslında çok fazla sansasyonel hikaye vardı; insanlar asla yapmaması gereken, tacize, sınıf ayrımına ve özel hak ihlaline giren çok fazla ilişki teşebbüsünde bulunuyorlardı. Bunların hiçbirini göz önünde bulundurmazken tek sorun benim trans olmamdı. Şu an ücretsiz izindeyim ama yakın zamanda istifa edeceğim."

Yıllarca seks işçiliği yapmak zorunda kalan Avcılar Belediyesi'nde makam şoförü olarak çalışan trans kadın Niler Albayrak yaşadığı ayrımcılığı şöyle anlattı: "Her zaman LGBTİ+'ların hayatının seks işçiliğine mahkum edilmemesini savundum ve bunun mücadelesini verdim. Trans kadınlar olarak ötekinin de ötekisiyiz. Kamuda kendi adıma ayrımcılığa maruz kalmadım ancak unutamadığım bir olay var. İş yerinde anlamadığımız çalışma arkadaşım bana 'sen de kadın mısın? Sen anne bile olamazsın, nasıl kadınsın?' şeklinde bir söylemde bulunmuştu. Bu sözleri hiç içimden atamıyorum. Bu sözleri bir amir ve bir müdürün yanında söylemiş olmasına rağmen o mevki sahibi kişiler de duruma tepkisiz kalmıştı."

100 YILDIR KİMSENİN YAŞAMADIĞI HAYALET ŞEHİR

CEREN BALA TEKE

Mücadele döneminde Rumlar'ın terk etmek zorunda kaldığı Fethiye Kayaköy'de Muğla Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün vadettiği restorasyon çalışmalarına dokuz yıl geçmesine rağmen başlanmadı.

İlk olarak 2013 yılında köy görevlilerinin kiliselerdeki sıvaların döküldüğünü ve tavandaki kiremitlerin sağlam olmadığını bildirmesi üzerine köy kiliselerinde incelemeler yapıldı. Yapılan incelemelerin ardından kiliselerin can ve mal güvenliği gerekçesiyle ziyarete kapatılması kararı alındı. Restorasyon çalışmalarının başlatılarak Kayaköy'ün ve kiliselerinin turizme kazandırılacağı, tarihi dokunun korunacağı belirtilmişti.

Özellikle ahşap parçaların kış aylarında yakacak olarak kullanıldığını vurgulayan bölge halkının aktardığı bilgiye göre; ören yeri olarak ziyarete açık olan Kayaköy'de mücadele sonrası evlerin içlerinde bırakılan eşyaların, pencere ve kapılarının çalınmasıyla başlayan süreci köydeki kiliselerin mermer fresklerinin, mozaiklerinin çalınması takip etti.

Konuya ilişkin başvuru yaptığımız CİMER'den gelen yanıtta ise sadece şu bilgiler verildi:

Kayaköy Örenyeri Aşağı ve Yukarı Kiliseleri, Kültür Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 03.05.2013 gün ve 86222 sayılı Olurları ile, "anıt eserin korunması ve ziyaretçilerin can ve mal güvenliği açısından restorasyon çalışmaları tamamlanana kadar ziyarete kapatılmıştır. Restorasyon programı ile ilgili çalışmalar Bakanlığımız genel bütçesi içerisinde Bakanlığımızca belirlenmektedir. 2007 yılında Fethiye 2. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen davaya konu Kayaköy Kilisesi panosu Müdürlüğümüz envanterinde bulunmaktadır."

Buna karşılık Kayaköy evlerinin ve kiliselerinin bakımsızlığı dikkati çekiyor. Evlerin içi çöplerle dolmuş durumda. Kiliselerin restorasyon çalışmalarına başlanmadığı gibi geçici olarak koruma önlemleri dahi alınmamış. Kayaköy, kaderine terk edilmiş.

Her yıl yerli ve yabancı binlerce turist ziyaret ettiği Kayaköy'de eserlerin üzerine spreylen boyalarla yazılar da yazılmış durumda. Kayaköy'ün yok olmaması ve restorasyon çalışmalarının başlaması için Kayaköy muhtarı Metin Ekiz de resmi yollarla mücadele ediyor. Bölgenin kesin korunacak hassas alanlar arasında yer aldığı için altını çizen

KAYAKÖY

Kiliseler, restorasyon için on yıl önce ziyarete kapatıldı. Ancak o günden bu yana restorasyona başlanmadığı gibi kiliseler bütünüyle korunmasız bırakıldı. Kiliselerdeki ahşap parçaların kış aylarında yakacak olarak kullanıldığı, pencere ve kapılarının çalındığı ortaya çıktı.

Ekiz, "İlk olarak kiliselerin kapatılması kararı 2013'te görevlilerin sıvaların dökülmesi ve çatıdaki kiremitlerin sağlam olmadığını belirttiği gerekçeyle alındı. Yani yaklaşık 10 senedir kiliseler ziyarete kapalı. Herhangi bir restorasyon çalışmasına da başlanmıyor. Sürekli olarak konuya ilişkin ilgili makamlardan 'Yapacağız' açıklaması geliyor. Burası hem tarihi açıdan hem de ülke turizmine kazandırılması açısından önemli bir bölge. 2020 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan karar ile kesin korunacak hassas alan olarak ilan edildi ama herhangi bir koruma yok. Hem hırsızlık hem de doğal sebepler yüzünden burada tarih yok oluyor" dedi. Metin Ekiz, yakın zamanda Kayaköy'ün Muğla Valiliği vali

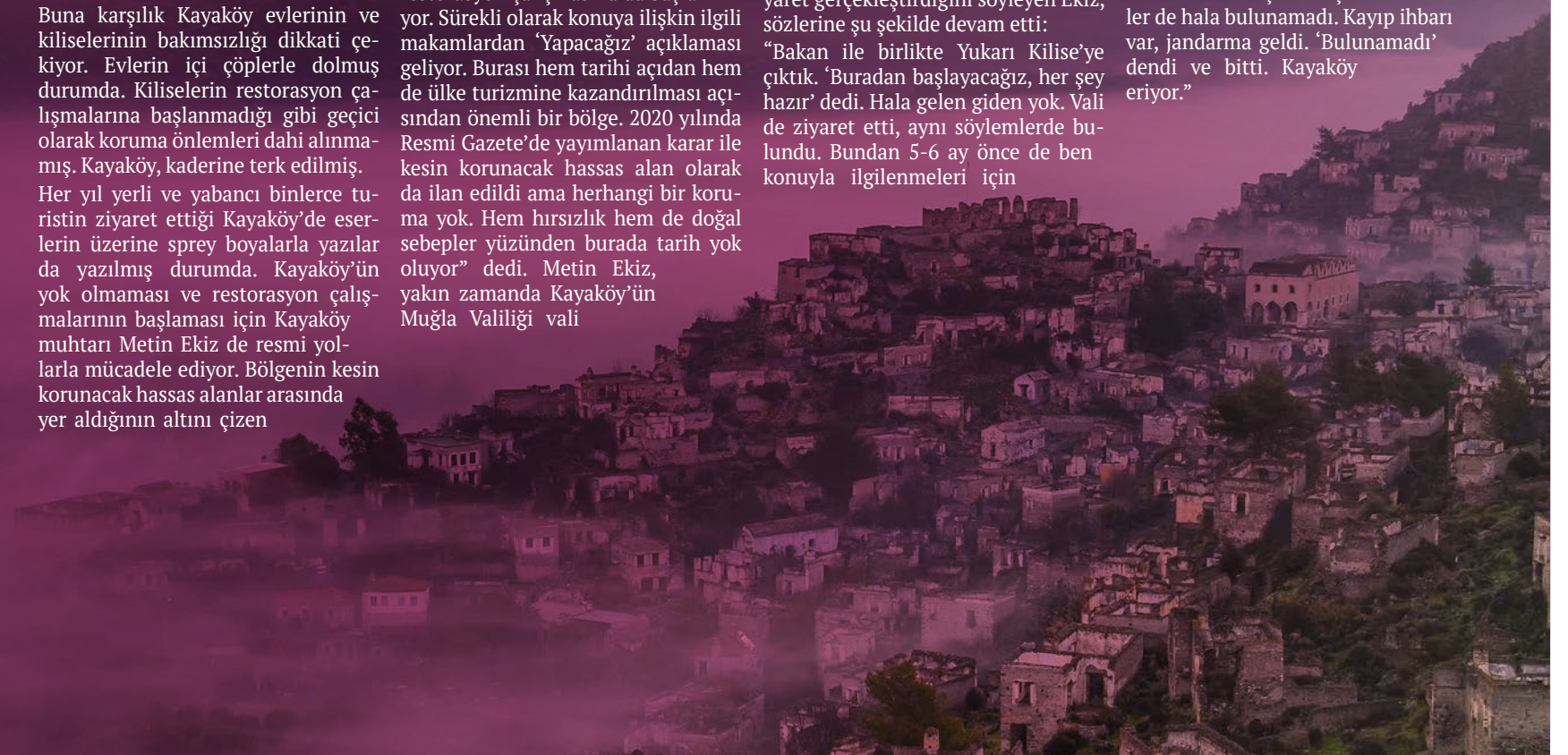
yardımcıları ve Fethiye Kaymakamı Alper Balcı tarafından ziyaret edildiğini aktardı.

"Kayaköy eriyor"

Nisan ayında Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un Kayaköy'e ziyaret gerçekleştirdiğini söyleyen Ekiz, sözlerine şu şekilde devam etti:

"Bakan ile birlikte Yukarı Kilise'ye çıktık. 'Buradan başlayacağız, her şey hazır' dedi. Hala gelen giden yok. Vali de ziyaret etti, aynı söylemlerde bulundu. Bundan 5-6 ay önce de ben konuyla ilgilenmeleri için

kurumlara dilekçemi verdim. Fakat maalesef ne bir gelişme ne de restorasyon çalışmalarına fiili bir hazırlık var. Proje hazır deniyor ama işlem yok. Ben muhtarlığımda dokuzuncu yıla yaklaştım düşünün artık gerisini. Kiliselerin içinden çalınan eserler de hala bulunamadı. Kayıp ihbarı var, jandarma geldi. 'Bulunamadı' dendi ve bitti. Kayaköy eriyor."

ÇOCUĞU İSTİSMAR MAĞDURU BİR ANNENİN İSYANI 'Adalete inanmaya ihtiyacımız var'

HÜLYA ÇETİNKAYA

Datça'da geçen yıl 40 yaşında bir erkeğin cinsel istismarına maruz kaldığı iddia edilen 6 yaşındaki çocuğun annesi Selda böyle anlatıyor çocuğunun yaşadıklarını. 19 Ekim'de Selda ile eşinin şikayeti üzerine başlayan davanın ikinci duruşmasından sonra Datça'da bir kafede buluşuyoruz.

Selda yaşadıklarını anlatırken oldukça kararlı fakat sürecin ailelerinin kararlığı ya da inisiyatifine bırakılmayacak kadar önemli olduğunu vurguluyor. Davanın arkasında ama olamayan çok fazla ailenin olabileceğinin de farkında.

Failin, evlerinin karşısında çalıştığını ve olaydan sonra da çalışmaya devam ettiğini öğreniyoruz. Bu süreçte itirazlarına rağmen çalışma hakkı ve masumiyet karnesinden dolayı faille nasıl iç içe yaşamak zorunda kaldıklarını anlatıyor.

Selda, "Çocuğu korumak sadece annenin babanın görevi olmamalı. Her aile bizim gibi değil. Koruyamayabilir, korumayabilir. Çocuk onun için önemsiz bir şey olabilir. Devlet kendi eliyle kendi çocuğunu korumalıydı. Ben evimin her yerine duvarlar örmek zorunda kaldım sırf görmesin, psikolojik olarak daha çok etkilenmesin diye. Bu iş bana bırakılmamalıydı. Devlet örebilmeliydi o duvarları. Hani şey var ya 'çocuğun yararı için', hakikaten var mı? Çocuğun üstün yararı nerede?" diye soruyor.

'Ailelere bırakılmamalı'

Selda teraziye çalışma hakkıyla bir çocuğun çocuk olma hakkının elinden alınmasını koyuyor ve ekliyor "Ben çocuk haklarının aynı zamanda insan hakları olduğuna inanırdım. Başka bir insana yapamayacağımız hiçbir şeyi safi çocuk olduğu için, savunmasız korunmasız olduğu için bir çocuğa yapamazsınız. Devlet buna müsaade etmemeli. Çocuk dediğimiz şey insanın ta kendisi, onun duyguları var. Bu, inisiyatife bırakılmaz. Bırakılmaması lazım. Ben bu davanın arkasındayım ama olamayan yüzlerce aile var. Toplum baskısından korktuğu için, utandığı için. Rezil olacak mı, insan içine çıkabilecek mi, işi gücü ailesi evi olabilir mi diye. Niye olmasın? Suçlu değil ki o, o mağdur." Selda, çocuğunun ilk ifadesinin ona bu mağduriyeti yaşatan erkeğin karşısında alındığını söylüyor.

"Altı yaşında, yedi yaşında bir çocuğun başından böyle bir şey geçtiğini hayal edin ve bunu onu mağdur eden insanın gözünün içine baka baka ne kadar rahat anlatabileceğini tahlil edin."

Çocuğun böyle bir ortamda hâkime "Korkuyorum, karanlıktan korktuğum gibi korkuyorum" dediğini, bir uzmanın ağzından ise o karanlığı öğrendiklerini

anlatıyor:

"Dünyada var olmayan, korkunç, vahşi, can yakıcı, ürkütücü her şey karanlıkmiş çocuk için ve kurabileceği daha ağır bir cümle yokmuş."

Travma raporu dava konusu edilmemiş

Mahkeme sürecinde ise aksaklıklar devam etmiş. Selda, çocuğunun psikolojik tedavi gördüğünü ve dava sürecinde travma raporunu mahkemeye sunmak istediğini fakat mahkemenin bu raporu kabul etmediğini anlatıyor.

Mahkemenin dava konusu etmediği bir başka durum da Selda ve eşinin iki ay boyunca tehdit edilmesi olmuş. Mahkeme Selda'nın olaydan neden iki ay sonra şikâyetle bulunduğunu sorgulamış ama iki ay boyunca maruz kaldıkları maddi ve manevi tehditlerin davanın konusu olmadığına karar vermiş.

Selda ile konuşurken ne bir kararsızlık ne de bir yılgınlık seziyorum ve kararlılığının kaynağının nereden geldiğini soruyorum. Tereddüt etmeden cevap veriyor:

"Bugün 7 yaşında olan oğlum yarın akıl, sorgu, sual yaşı geldiğinde 'Ben senden yardım istedim, sen bana neden yardım etmedin?' derse 'Senin için elimden geleni yaptım, daha iyisini yapabileceğim şansım olsa emin ol onu da yapardım. Şöyle oldu ya da böyle oldu, benim sana verebileceğim vicdan cevaplarım var' demek için kararlıyım."

Dava sürecinden neler beklediğini sorduğumda cezanın alt sınırdan verileceği izlenimine kapıldığını söylüyor fakat eğer böyle bir durumla karşılaşarsa itiraz edeceğini ve orada bırakmayacağını da ekliyor. Notlarına bakarken davanın ağır ceza mahkemesinde değil asliye ceza mahkemesinde görüldüğünü hatırlayıp neden bu şekilde olduğunu sorduğumda şunları söylüyor:

"Fiil tamamlanamadığı zaman sarkıntılık suçundan işlem yapıyorlar. Cinsel istismara girdiği için ağır cezaya sokmuyorlar. Yani bir şansla, çığıkla başkası koştuyorsa yardımına ve yırtırsa oradan ağır cezalı görmüyorlar."

Bir sonraki duruşmanın tarihi 8 Mart 2023. Bu tarihin nasıl belirlendiğini sorduğumda o da bilmediğini, tesadüf olduğunu düşündüğünü söylüyor.

Kişisel veriler takip altında

CHP Genel Başkan Yardımcısı Onursal Adıgüzel, Bilgi Teknolojileri Kurumu'nun cep telefonu ve internet kullanan herkesin tüm bilgilerini 300'ü aşkın telekomünikasyon firmasından alarak depoladığını iddia etti.

CENGİZ ANIL BÖLÜKBAŞ

Kişisel verilerimizin korunması son 10 yılda giderek artan oranda hayatımızın kaygı veren unsurları arasında. Özellikle Türkiye'de kişisel verilerin korunmasına aykırı girişimler ve kişisel veri skandalları, bu sorunu daha da önemli bir hale getiriyor.

Yakın zamanda ortaya atılan iddialardan biri de Türkiye'deki herkesin internette attığı her adımın ve aramanın depolandığı yönünde. CHP Genel Başkan Yardımcısı Onursal Adıgüzel, Bilgi Teknolojileri Kurumu'nun cep telefonu ve internet kullanan herkesin tüm bilgilerini 300'ü aşkın telekomünikasyon firmasından alarak depoladığını iddia etti. Adıgüzel'e göre, BTK Başkanı 'gizli' ibareli bir yazıyla 313 internet sağlayıcı firmadan log kayıtlarını ve abone desen yapısını istedi.

Bu iddia, internet aboneilerinin hangi internet sitelerine hangi saatte girdiği ve ne kadar süre kaldığının bilgisinin her saat başı BTK'ya gönderildiği anlamına geliyor. Ayrıca kişilerin kimlik numaraları, adres, vergi numarası, meslek kimliği seri numaraları ve annesinin kızlık soyadına kadar bütün bilgileri talep ediliyor.

Kişisel verilerin depolanmasının çok büyük bir skandal olduğunu vurgulayan Adıgüzel, BTK'nın saat başı kişilerin hangi siteye girdiği, ne indirdiği, ne kadar kaldığı gibi bilgileri istediğini söyledi. Ayrıca kişilerin diğer kişisel bilgilerinin de istendiğini ve bu verilerin çok büyük veriler olduğunu belirten Adıgüzel'e göre, bir diğer önemli nokta da verilerin kötü amaçlar için kullanılabilme ihtimali:

"Dünyada veri işleme teknikleri çok gelişti. Bu durumla beraber veriler kötü amaçla ya da ticari amaçlarla kullanılabilir. Ayrıca üçüncü parti firmaların eline geçerse başka sorunlar yaratır. Bu aynı zamanda kişilerin fişlenme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu gösteriyor."

Türkiye'de, hangi suç türlerinde izleme ve dinleme yapılabileceği CMK'nın 135. maddesinde tek tek sayılıyor. CMK 135'e göre iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması olağan durumda hakim kararı, istisna durumunda ise 24 saat içinde hakim onayıyla mümkün.

Alanda faaliyet gösteren önemli servis sağlayıcılardan biri, BTK'nın 2018 ve sonrasında talimat yazılarının yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle dava açtı. BTK, Danıştay'da açılan davada bilgileri düzenli olarak 4 yıldır depolandığını kabul etti. Danıştay 13. Daire ise, yürütmeyi durdurma istemini reddetti. Bu karar, Danıştay savcısının, "işlem hukuka aykırı" görüşüne rağmen verildi. Adıgüzel'in dikkat çektiği noktalardan biri de bu depolanmanın manipülasyon için kullanılabilme ihtimali. Facebook-Cambridge Analytica veri skandalını hatırlatan Adıgüzel, 2014 yılında toplamaya başlanılan yaklaşık 50 milyon Facebook kullanıcısının kişisel olarak tanımlanabilir bilgilerinin toplandığı bir veri ihlali yaşandığını söyledi.

Bir aylık tutukluluğun bedeli bin 900 lira

VESİLE KARDAŞ

"Örgüt üyesi olma" suçlamasıyla yargılanan ve 1 yıl 3 ay cezaevinde tutuklu kalan V.Ç beraat etti. Hakim, haksız yere cezaevinde kaldığı için tazminat davası açan V.Ç ye her ay için bin 900 toplamda 28 bin 500 lira tazminat ödenmesine karar verdi.

Batman Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davada 1 yıl 3 ay tutuklu kalan V.Ç ye 11 bin 506 maddi 17 bin manevi tazminat ödenmesine karar verildi. Karar hakkında konuşan V.Ç; "Cezaevine girdiğimden 19 yaşındaydım örgüt üyesi olmakla suçlandım. Zor günler yaşadım ailemden

uzak kaldım. 15 ay boyunca özgürlüğümden alıkonuldum bunun bedeli 28 bin değil hakkımı aramaya devam edeceğim" dedi.

V.Ç nin avukatı Erkan Şenses ise; "Karar verilen meblağ yaşanan mağduriyeti karşılayamaz. Henüz reşit olmuş 19 yaşındaki bir gencin 15 ay boyunca cezaevinde kalmış olmasının bedeli bu komik rakamlar olamaz. Kararı istinaf mahkemesine taşıyacağız" diye konuştu. Tutukluluk süreleri yüzünden eleştirilen Türkiye, Avrupa Konseyi'nin 2021 Cezaevi İstatistik Raporu verilerine göre 49 ülke arasında Rusya'nın ardından 272 bin 115 kişi ile en fazla mahkûm sayısına sahip ikinci ülke oldu.

Yurt dışına nasıl kaçtım: Polonya vizesi 10 bin Euro

21 yaşındaki Mehmet Kılınc Almanya'ya iltica eden 12 bin kişiden biri. Çukurova Üniversitesi iktisat bölümü 3. sınıf öğrencisi Kılınc, Türkiye'de geleceğinin olmadığını düşündüğü için ocak ayında üniversite kaydını dondurup Almanya'ya gitme kararı aldı. Vize alamadığı için kaçak yollardan gitmek zorunda kaldı. Önce Almanya ardından Fransa konsoloslugu Kılınc'ın vize başvurusuna olumsuz yanıt verdi. Konsolosluklardan umduğu yanıt gelmeyince de Almanya'ya gitmek için bir insan kaçakçısıyla anlaştı. Kılınc, 5 bin Euro karşılığında Balkan rotasından Almanya çıkarılacaktı. Ancak Kılınc'ın bu yolda başına gelmeyen kalmadı. 22 Nisan'da Sırbistan'a giden Kılınc burada aylarca Afgan rehberler eşliğinde sınırları geçmeye çalıştı. Önce Romanya sonra Hırvatistan... Hırvatistan'dan da geri itilince şansını Macaristan sınırında denedi. Her seferinde hüsrana uğradı. Hatta Bosna Hersek üzerinden Hırvatistan'a girmeye çalışsa da şansı yaver gitmedi. Tabii bu zaman diliminde hastalandı, günlerce duş alamadı, dağlarda aç, susuz kaldı ve defalarca sınır devriyelerinin şiddetine maruz kaldı.

Macaristan sınırından geçti Kılınc. Ancak Macaristan'ın bir sınır kenti olan Baja'da yakalanıp Türkiye'ye sınır dışı edildiğini anlatıyor: "Çok yorulmuştum artık buradan da geri çevrilsedim Türkiye'ye geri dönmeyi planlıyordum. Ama bana bu fırsatı tanımadılar. 3 gün gözaltında tutuktan sonra Türkiye'ye geri postaladılar."

Kılınc, Türkiye'ye döndü ancak Almanya'da "daha iyi bir yaşam" fikri kafasından çıkmıyordu. Bu nedenle sürekli yeni yollar denedi. Bir sonraki göç denemesi ise daha pahalı ve daha profesyonel bir yoldan oldu. Ama bu sefer hedefine çok daha kısa sürede ulaştı. Anlattığına göre anlaştığı bir başka kaçakçı şebekesi 10 bin euro karşılığında Polonya'ya vize çıkarıyor. Kendisinin defalarca denemesine rağmen vize alamadığını hatırlatarak bu nasıl mümkün diye sorduğumuzda ise şöyle anlatıyor: "Aslında hiçbir şey yapmadım. Benden e devlet şifremi, pasaportumu ve 10 bin Euro para istediler. Yaklaşık 15 gün sonrada konsoloslukta vize işlemleri için randevum olduğunu söylediler ve hazırladıkları evrakları bana verdiler. Evrakları teslim ettikten 1 hafta sonra da vize geldi. Şaşırmıştım açıkçası, bunu beklemiyordum. Bana verdikleri evrakların arasında Polonya'dan gönderilen bir davetiye vardı. Bunun ne olduğunu sorduğumda beni Polonya'da bir şirkette işe soktuklarını ve işçi vizesi ile gideceğimi söylediler."

İnsan kaçakçılığı Türkiye'de

Schengen alamayana kaç

VEDAT ÖRÜÇ / CENGİZ ANIL BÖLÜKBAŞ

Türkiye, Avrupa'ya gitmek isteyen düzensiz göçmenlerin en sık uğradığı ülkelerden biri... Çatışma veya yoksulluk nedeniyle ülkelerini terk edenler, kara ya da deniz yoluyla Türkiye'ye geliyor ve buradan da çoğunlukla insan kaçakçıları aracılığıyla Avrupa'ya geçiyor. Ancak ülkelerindeki hayat koşulları yüzünden başka ülkelere göç etmek isteyen sadece düzensiz göçmenler değil. Son yıllarda Türkiye'deki siyasi ve ekonomik koşulların ağırlaşması sonucu Türkiye'den de AB ülkelerine önemli oranda bir göç dalgası yaşanıyor. Özellikle okumuş ve Türkiye'de bir geleceğinin olmadığını düşünen genç kesimlerin Avrupa'ya göçü katlanarak artıyor.

Türkiye'den giden veya gitmeyi düşünen gençlerin sayısında bir artış eğilimi olduğu artık istatistiksel bir gerçek. Nitekim Türkiye vatandaşlarının AB ülkelerine iltica başvuruları 2014 yılın-

sayı geçen senenin aynı dönemine göre yüzde 148 artış göstermiş durumda. Ekonomi, adalet, hukuk ve sosyal hayatta yaşanan bunalım Türkiye'de yaşamayı büyük bir mücadeleye çevirdi. Toplumun her kesimi hızla yurt dışına giderek, yeni bir gelecek yaşamının hayali kuruyor. Özellikle de Kılınc gibi Türkiye'de bir gelecek kuramayacağını düşünen gençler ilk fırsatta yurt dışına kaçıyor.

Bu kaçış, kimi zaman normal yollarla gerçekleşirken, kimi zaman da Kılınc gibi illegal şekilde yapıyor. Ancak son yıllarda Türkiye'den AB ülkelerine gidenler büyük oranda geri dönmediği için vize başvurularına çoğunlukla "ret" kararı veriliyor. Türkiye'nin Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne (AKPM) sunduğu rapor da bunu doğruluyor. Raporla göre, 2014 yılında yüzde 4 olan Schengen vize reddi, 2021'de yüzde 19,02'ye yükseldi. Yani neredeyse Türkiye vatandaşlarının yaptığı her beş Schengen başvurusundan biri reddediliyor. Reddedilen vize başvuruları ise insan kaçakçılarına işine yarıyor. Kaçakçılar adeta vize acentası gibi çalışıyor. Resmi yollardan yurt dışına çıkmayanlar soluğu kaçakçı şebekelerinde alıyor. Görüştüğümüz

Paşa, sektörün kıdemli kaçakçılarından, yaklaşık 17 yıldır bu işi yapıyor. Paşa lakabını da bu sektörde kazanmış. Her gün onlarca kişiyi kurduğu kaçakçılık şebekesiyle, yurtdışına çıkarıyor.

kaçakçıların neredeyse hepsi aynı şeyi söylüyor:

"İnsanlar konsolosluklara değil, bize geliyor."

İnsan kaçakçılığı Türkiye'de bir sektör artık. Avrupa ülkelerine gitmek isteyenlerin uğradığı kaçakçılardan biri de Paşa. Mehmet Kılınc da Paşa aracılığıyla yurt dışına çıktı. İnsan kaçakçılığı piyasasını konuşmak için Kılınc'ın referansıyla görüşme isteğimizi ilettilik. Görüşmeyi kabul eden Paşayla Fatih'te bulunan kaçakçıların bir tür büro olarak kullandığı bir börekçide buluşuyoruz. Paşa, sektörün kıdemli kaçakçılarından, yaklaşık 17 yıldır bu işi yapıyor. Paşa lakabını da bu sektörden kazanmış. Her gün onlarca kişiyi yılar içerisinde kurduğu kaçakçılık şebekesi aracılığıyla, Türkiye'den dışarı çıkarıyor. Ve bunu sanki AB ülkelerine seyahat düzenleyen

e sektör oldu

Mart 2020'de Cumhurbaşkanı Tayip Erdoğan Türkiye'nin batı sınırları kontrolünün gevşetileceği yönündeki açıklamalarının ardından Avrupa ülkelerine geçmek isteyen mülteciler Edirne'nin Yunan sınırına akın etti. Edirne, Pazarkule Sınır Kapısı.

Kaçakçı vizesi

bir turizm acentası gibi kendini çok da gizlemeden yapıyor. Başlarda konuşmaya çok da gönüllü değil ancak isminin gizli kalması şartıyla 'sor bakalım' diyor. Konuşmasına karşımızdaki Fatih Caddesi'ni göstererek başlıyor 'Paşa'. "Şu caddede gördüğünüz yabancıların yarısından fazlası yurt dışına göç etmek için burada" diyor ve ekliyor: "Ortadoğu'da, Asya'da ve Türkiye'de adaletsizlik devam ettiği sürece ne göç ne de bizim yaptığımız iş son bulmayacak."

Türkiye'nin uzun yıllardır göçmenler için önemli bir transit ülke olduğunu belirten Paşa artık müşterilerinin çoğunun Türkiye'den olduğunu söylüyor: "Genellikle müşterilerimiz savaşlardan ve yoksulluktan kaçan mülteciler olurdu. Ancak son yıllarda Türkiye'deki durumlardan dolayı müşterilerimizin çoğunluğu artık Türkiye'den. Özellikle vize başvurularına gelen ret kararlarından sonra işlerimiz arttı. Schengen alamayana kaçakçı vizesi var. Artık vize alamayan bize geliyor."

Mülteci adaylarını Avrupa'ya kaçırmak için kullandıkları yöntem, araç ve gereçler nedir diye sorduğumda şöyle anlatıyor: "Tarifeler mültecinin hızına göre belirlenir. Eğer çok mülteci var ise fiyat yükselir, kalite yükselir. Herkes itinayla ulaştırılmaya çalışılır. Çünkü yüksek fiyat alıyorsak kaliteli ve güvenilir araçlarla geçirmek gerekir."

Paşa, değişen güvenlik politikalarının kendilerini 'yeni yöntemler' geliştirmek zorunda bıraktığını söylüyor. 10 bin Euro'yu aşan ödemeler karşılığında bizzat konsolosluklardan resmi vize temin edebildiklerini belirtiyor Paşa. Kanada vizesi alan bir kaçakçılık şebekelerinin bile olduğundan bahsediyor ve ekliyor: "Talep eden müşterilere vize sağlayan şebekelere kârımızı almak karşılığında biz yönlendiriyoruz." Ödenen para miktarı azaldıkça başvurdukları yöntemlerin de 'kalitesizleşmeye' başladığını belirten Paşa, düşük tarifeli işlere garanti veremediklerini, ancak mülteciyle varılan anlaşma gereği gitmek isteyen kişi yerine ulaştırılana kadar girişimlerine devam ettiklerini anlatıyor. Ama bazı 'yeni' kaçakçılık yöntemleri de var: "Eğer kişi pasaport sahibiyse ve Türkiye'de hiçbir hukuki problemi yoksa ve eğer Schengen vizesi alamıyorsa bize gelir. Biz de onun için uzun mesafe uçuşlu bir ülkeden elektronik vize alırız. Daha çok Malta'ya ya da Kıbrıs'a Avrupa'nın herhangi bir havalimanından aktarmalı uçuş ayarlıyoruz. Kendisine sağladığımız yeni evrakla, pasaport vs. ile transit yolcu aktarma bölümünden Avrupa ülkesine girişini sağlamaya çalışıyoruz. Bu yöntem son yıllarda 7, 8 bin Euro karşılığında sık tercih edilen bir seçenek oldu."

Kaçak Türkler en çok Balkan rotasını tercih ediyor

Yoksul olan göçmenler içinse daha zor ama ucuz yöntemler kullanılıyor. Genelde 4 ile 6 bin Euro tarifesindeki seçenekler tercih ediliyor. Bu tarifinin içinde de TIR dorsesinde günler sürecek kara yolculuğu ile bir o kadar uzun sürecek İstanbul'dan İtalya limanlarında son bulan yük gemisi yolculuğu ya da Balkan rotasından sınırlar kaçak geçiriliyor. Tıpkı 'Paşa' gibi, Kaçakçı Rıdvan da maddi durumu elverişli olan kişilerin hava yolunu tercih ettiğini, yoksul göçmenlerin ise karayoluyla günler süren yolculuklar yapmak zorunda kaldığını anlatarak şunları söylüyor: "Blakanların birçok yerinde geçiş yolları var ama genellikle kara geçişleri şu anda Sırbistan-Hırvatistan sınırından gerçekleşiyor. Sırbistan'a vize serbesti olduğu için En çok Türkler bu rota üzerinden geçmeye çalışıyor." Kaçakçı Rıdvan kendi çalışma yöntemleriyle ilgili de şu bilgileri veriyor: "Mesela, gitmek isteyen kişiyi 8 bin Euro karşılığında buradan Sırbistan'a uçakla gönderiyoruz. Daha sonra oradaki bağlantımız, gönderdiğimiz mültecileri teslim alarak araçla Hırvatistan sınırında bulunan Novi Sad kentine götürüyor. Daha sonra eğer polise rüşvet verilmişse resmi kapıdan araçla geçiriliyorlar. Yok, eğer rüşvet verilen personel o gün hazır bulunmuyorsa, bu kez sınırdan birkaç saatlik bir yürüyüşle geçiriliyorlar."

Bulgar ve İsrail pasaportları kıymetli

Paşa'nın anlatımlarına göre, pasaportlarla ilgili VIP denilen bir yöntem de uygulanıyor. Bu yöntemde kişi öncelikle gitmek istediği ülkeyi belirtiyor. Kişinin bordo pasaportu var ise kaçakçılık şebekesi sahte evrak düzenleyen başka bir organizasyondan yeşil renkli hususi pasaport temin ediyor.

Düzenlenen pasaportlar sadece Türkiye'ye ait değil. İsrail ve Kanada'nın yanı sıra birçok ülkeye ait sahte pasaport da düzenleniyor. Ama en çok rağbet gören pasaport türleri vize muafiyeti olan yeşil pasaport, İsrail ve Bulgaristan pasaportları. Şebekeler bu pasaportlar için kalpazanlara 500 Euro ödüyor ve göçmenin kimlik bilgileri son teknolojik donanımlarla pasaporta işleniyor. Basımdan çıkan pasaporta AB üyesi ülkelerin eski tarihli giriş çıkış kaşeleri vurularak, pasaport sahibi göçmenin daha önce Avrupa seyahatlerine çıktığı izlenimi veriliyor.

İhale ile toplu satış

Pasaport defterleri Çin'den

Pasaport defterleri Türkiye'de üretilmiyor. Çin'den ihale yoluyla alınıyor. Göçmen sahte pasaportla değil resmi pasaportla Türkiye'den ayrılıyor. Aktarma yapacağı AB ülkesinde hazırlanan sahte ikinci pasaport ile kontrol noktasına gidiyor. Yakalanırsa hemen iltica talebinde bulunuyor.

Asıl çarpıcı iddia, bundan sonraki sürece ilişkin. Zira kaçakçılar söz konusu sahte pasaportların pasaport kontrol işlemlerinde okutulduğunu ve sahte olduğu anlaşılmadığını iddia ediyor.

Pasaportlar nasıl ve kimler tarafından ne tür cihazlarda kontrol ediliyor açıklık yok, ama görüştüğümüz bazı kaçakçıların ifadelerini sordumuz Paşa'nın anlatımları şöyle: "Pasaport defterleri Türkiye'de üretilmiyor. Devlet bu pasaportları genellikle Çin'den ihale yoluyla satın alıyor. Bizim çalıştığımız kalpazanlar bu defterlerin Çin'den satın alınan orijinal pasaport defterleri olduğunu söylüyor. Burada bilgi yüklemesi bilişim uzmanları tarafından yapılıyor. Kalpazanlar çipli olan bu pasaport defterlerinin içindeki çipe fotoğraf dışında her tür bilgiyi yükleyip ardından kontrol cihazından geçirdiklerini söylüyorlar."

Daha sonra göçmenler için elektronik vize alınabilen ülkelerden vize alınıyor. Genellikle Küba ya da Brezilya gibi ülkeler tercih ediliyor. Bu ülkelerin tercih edilmesinin nedeni uzun mesafeli uçuşlar sınıfında olduğu için İstanbul'daki havalimanlarından kalkan uçaklar çoğunlukla bir Avrupa ülkesi üzerinden aktarmalı uçuş gerçekleştiriyor.

Göçmen için rezervasyonu yapılan gidiş-dönüş uçuşunun tarihi kesinleştikten sonra kaçakçılık şebekesi düzenlenen sahte pasaporta uçuş günü tarihli Türkiye'den çıkış kaşesi bastırıyor. Ardından da pasaport bir sırt çantasının içine saklanıp göçmene teslim ediliyor. Yani göçmen dışarıdan temin ettiği sahte pasaportla değil, kendisinin resmi umuma mahsus pasaportuyla Türkiye'den ayrılıyor. Aktarma noktası olan AB havalimanına ulaşınca da transit bölümünde kaçakçıların hazırladığı ikinci pasaportla kontrol noktasına yöneliyor.

Yanında taşıdığı yeşil ya da bir başka ülkeye ait vize muafiyeti olan pasaportla aktarma yaptığı AB ülkesine girerken fark edilse bile, hemen iltica başvurusunda bulunuyor.

Festival kenti olmanın bedeli ağır oldu

Antepli ile kebabın arasına gastronomi girdi

CİHAT ÖZTÜRK

Yiyecek ve konaklama fiyatlarındaki artıştan enflasyon da sorumlu ama Gaziantep'iler, asıl sorumlunun ilk kez 2018 yılında düzenlenen GastroAntep Festivali olduğu görüşünde. Bu yıl 15-18 Eylül arasında dördüncüsü düzenlenen festival öncesinde, yine fiyat artışı gündem oldu.

Gaziantep'in özellikle festival döneminde İstanbul'dan dahi pahalı olduğu konusunda neredeyse görüş birliği var. Gastronomi turizmini geliştirmek için düzenlenen festival yılda sadece dört gün sürüyor ama şehirde pahalılığı kalıcı hale getiriyor. Festival öncesi yapılan zamlar, turistik Kale altı çevresi başta olmak üzere temel besinlere bile erişimi güçleştirdi.

2015'te Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) "Yaratıcı Şehirler Ağı"na dahil edilerek adını gastronomi alanında duyuran Gaziantep, 2018'de ilk Uluslararası Gastronomi Festivali'ni düzenledi. İlkine 40 ülkeden 41 şefin katıldığı GastroAntep, geleneksel olarak bu yıl dördüncü kez gerçekleştirildi.

Festival başladıktan sonra dört kişilik bir ailenin Kale Altı'nda kebab yemesinin zorlaştığını ifade eden gazeteci Okan Çelik, "Önceleri sokak lezzetleri tatmak için gittiğimiz Kale Altı artık cep yakıyor. Diğer lokantaları düşünmek bile istemiyorum. Şehirde tanıtımı yapılan her şeyin fiyatı bir anda artıyor. Burada üretilen, burada yaşayanlar tarafından tüketilemiyor" diyor.

Gastronomi gastronomi dediler...

Antep'te restoranların turistik gibi algılanmasından dolayı fiyatların anormal şekilde arttığını kaydeden Altun Et Kebab işletmecisi Emin Altun, pahalılıkla ilgili şunları söylüyor:

"Kazanmanın da usulü var. Gastronomi gastronomi dediler, fiyatları uçurdular. Ve ne yazık ki fiyatlar daha da artacağı benziyor. Bir kebabçı olarak gönül rahatlığıyla soruyorum, neden standart bir fiyat uygulaması yok? Benim 88 TL'ye sattığım 200 gr porsiyon kebabı, adını vermek istemiyorum, bir başka mekân neden 130 TL'ye satıyor? Eti mi özel, pişirmesi mi farklı, lezzeti mi özgün? Anteplilerin tarihi veya turistik yerlerde kebab yemeye hakkı yok mu?"

Bakırcılar Çarşısı'nda faaliyet gösteren Muhsinzade Kebab yetkilileri de benzer görüşte: "Biz turistik bir alandayız. 200 gr. kebabın porsiyonunu 72 TL'ye satıyoruz. 'Gastro Kazık Kent' olmuş durumdayız. Esnafımız da bu kazık furçasına katıldı. Örneğin 3 çayın fiyatı 5 TL'den olsa 18 TL olacak. Gaziantep'te 16 TL. Bu çay 6 TL'den olsa 18 TL olacak. Peki soruyorum neden 16 TL? Bu neyin eklemesi? Bu fiyat farkını sadece örnek olarak veriyorum. Bir zamanlar İstanbul'la yarışıyoruz demiştik fiyat olarak. Artık o da kalmadı İstanbul'un pabucunu dama attık."

Komşu illerdeki fiyatlara bakınca da aradaki fark dikkat çekici. Örneğin bir porsiyon kebab Kahramanmaraş Kervanhan'da 100 TL, Adıyaman Osmanlı Kebabçısı'nda 70 TL, Kilis Yaren Restoran'da 70 TL, Şanlıurfa Sevgi Ciğer evinde 75 TL, Adana Birbiçer Restoran'da 80 TL iken Gaziantep'te 130-140 TL düzeyinde.

Şehri arkadaşlarıyla ziyaret eden Oda TV yazarı Salih Seçkin Sevinç, bir süre önce "Gaziantep'in biraz tadı kaçmış" başlıklı bir yazı kaleme aldı. Yazıda, "Maalesef marka şehir Gaziantep, marka olmak ne demek pek anlayamamış. Her şeyi yapmaya çalışmanın, aynı marka altında başka ürünler satmanın sonucu hiçbir şey satamayacak hale gelmek demektir... Kısacası Gaziantep'in biraz tadı kaçmış. Umarım düzelir" diyordu.

Yerel basının genel sorunu SANSÜR

ALİ SAFA KORKUT

İnternet sitelerinde yayımlanan yüzlerce habere getirilen erişim engeli, yerel veya ulusal medya ayırt etmiyor. Ancak yerel basın, bu konuda ulusal mecralardan daha dertli. Çünkü onlar üzerinde baskı kurmak, mahkeme kararı alırmak daha kolay. Yerel basında çalışan gazeteciler, haberlerinin her ay mutlaka erişime engellendiğini anlatırken "Yerel basına daha kolay sansür uygulanıyor" dedi.

Medya Araştırmaları Derneği'nin (MEDAR) Ocak 2022'de yayımladığı "Sosyal Medya Yasasının Basın Özgürlüğü Üzerine Etkileri İzleme Araştırması" raporuna göre Ekim 2020-Ekim 2021 arasında en az 1.197 haber hakkında erişim engeli kararı verildi. 675 ile en çok "yolsuzluk ve usulsüzlük" konulu haberler engellenirken, bu başlığı 466 ile "görevin kötüye kullanılması", 79 ile "siyasal çatışma" ve 58 ile "cinayet" konulu haberler izledi.

Peki erişim engeliyle en sık karşılaşan kurumlar hangileri? Raporla 144 haberle Cumhuriyet gazetesi ilk sırada yer aldı. BirGün 129, ODA TV 98, T24 85, Sözcü 70, Gerçek Gündem 62, SoL 58, TELE1 51 ve Evrensel 51 kez erişime engellendi.

Bu kararların yasal dayanağı 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun. Kanunun uygulanma biçiminden yerel basın da dertli.

Afyon Postası'nın 31 Ağustos 2022'de yayımladığı "Afyon'da halkın 10 Milyon TL'si böyle çarçur edildi" başlıklı haber, Eylül'de Afyonkarahisar 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellendi.

Sakarya'da merkezli Medyabar, Yeni-haber ve T54'te yayımlanan ve Sakarya Garnizon Komutanının 15 askere cinsel istismarda bulunduğu gerekçesiyle tutuklandığını ortaya koyan haberlere 11 Ekim'de erişim engeli konuldu.

8 Kasım'da Afyon Postası'nda yayımlanan "Afyon'da hastaneden skandal savunma: Karnında gazlı bez unuttuk..." başlıklı haberin, Afyonkarahisar 2. Sulh Ceza Hakimliğinin kararıyla aynı gün erişime engellenmesi de tartışma yarattı.

"Her ay bir haberimiz engelleniyor"

Haber Rize de içerikleri pek çok kez erişime engellenen mecralardan. Son olarak "Milletvekili adayı Ümit Peçe'den Erdoğan'ın icraatına ağır eleştiri" başlıklı haberi, Rize Barosu Başkanı Av. Ümit Peçe'nin talebi üzerine erişime engellendi. İlgili haberde Peçe'nin, 15 Temmuz sonrası atanan yargı mensuplarının yetersizliklerine dair Çay TV canlı yayınında yaptığı eleştiriler yer alıyordu.

Haber Rize Yayın Koordinatörü Şenol Öksüz, her ay mutlaka bir veya birden fazla engelleme kararının kendilerine tebliğ edildiğini söyledi.

Sanayi ve ticaret odaları meclislerinin yaklaşık yüzde 96'sı erkek üyelerden oluşuyor Meslek odalarında kadına yer yok

CİHAT ÖZTÜRK

Türkiye nüfusunun yüzde 49,9'unu oluşturan kadınlar, iş dünyasında temsilde bu oranın hala çok gerisinde. Ülke genelinde kadın temsili sanayi odaları meclislerinde yüzde 4.59, ticaret odalarında ise yüzde 3.3 düzeyinde gerçekleşti.

Ülkenin önemli üretim, ihracat ve istihdam merkezlerinden Gaziantep'te de durum çok farklı değil. Gaziantep Ticaret Odası'nda (GTO) 123 meclis üyesinin birisi, Gaziantep Sanayi Odası'nda 77 meclis üyesinin beşi kadın iş insanlarından oluştu.

GTO seçimlerinde 123 üyeden oluşan meclise kadın adaylardan sadece Hülya Akkaya seçildi. Ağrı, Aksaray, Ardahan, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Burdur, Düzce, Erzincan, Hakkâri, Hatay, Iğdır, Isparta, Karaman, Karabük, Kars, Kilis, Muş, Niğde, Rize, Şırnak, Şanlıurfa, Tokat, Tunceli ve Van ticaret ve sanayi odalarında hiç kadın meclis üyesi yok.

24 ilde bir kadın üyesi var

Adana, Amasya, Artvin, Bartın, Batman, Bilecik, Çorum, Elâzığ, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Kastamonu Kayseri, Kırşehir, Malatya, Mardin, Ordu, Osmaniye, Samsun, Sinop, Sivas, Tunceli, Yozgat ve Yalova ticaret odaları meclislerinde ise birer kadın üye bulunuyor.

İş dünyasının çatı kuruluşu olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nde de (TOBB) durum çok farklı değil. TOBB'un 21 kişiden oluşan yönetim kurulunda ne yazık ki kadın üye bulunmuyor.

Büyükşehir statüsündeki Hatay, Şanlıurfa ve Van ticaret odalarında kadın meclis üyesi bulunmuyor. Birer kadın meclis üyesinin seçildiği Adana, Gaziantep, Kayseri, Malatya, Mardin, Samsun ve Ordu'nun da büyükşehir statüsünde olması, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından iş dünyasının kadın temsiline bakış açısını net olarak ortaya koyuyor.

Büyükşehir statüsündeki 12 sanayi odasından Balıkesir'de kadın meclis üyesi yer almıyor. Adana, Kayseri, Denizli, Konya sanayi odalarında birer, Eskişehir'de iki, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda üç, Ankara ve Kocaeli'de dörder, Gaziantep'te beş, Aydın ve İstanbul'da altışar kadın meclis üyesi bulunuyor.

Türkiye'de genelinde sadece Diyarbakır'da ticaret ve sanayi odası meclisi başkanlığına Nevin İl seçildi. Kütahya'da ise Esin Güral Argat, Türkiye'de ticaret ve sanayi odaları tarihinde yönetim kurulu başkanlığına seçilen ilk iş kadını oldu. Gaziantep Ticaret Odası'nın tek kadın meclis üyesi Hülya Akkaya da tablodan rahatsız. Odanın 111 yıllık geçmişinde ilk ve tek kadın meclis üyesi olduğunu belirten Akkaya, şunları söyledi: "Çok büyük bir mutluluktum. Kendi adıma değil, kadınlar adına bir devrim yapmıştım. Çok önemliydi, tarihe geçmiştim. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak istiyorsak kadınların bunu talep etmesi ve yapması gerekiyor. Çünkü bu görevler yerimizde oturarak bize gelmeyecek."

Sand-up denince, akla hemen ana akımda iş yapan ve çoğu erkek belli başlı isimler geliyor. Köklü bir komedi geleneğimiz olmasına rağmen, mizah dergilerinde, stand-up gösterilerinde yer alan kadınların sayısı son yıllarda hızla artıyor...

ANIL CAN TUNCER

Ankara ve İstanbul'daki mekanlarda sahneye çıkan İrem Ekin, yolun başındayken gösterilerinde takma isim kullanıyormuş. Gelenlerin, sahnedekinin bir kadın olduğunu öğrendiklerinde biletlerini iptal ettiklerini anlatıyor. "Komediyen kadın mıymış, o zaman gelmeyelim, zaten arkadaşım zorla getirdi" gibi tepkiler almış.

"Yıkmanız gereken çok büyük önyargılar var" diyen Ekin'e göre denklem aslında çok basit:

"Polatlıyım. Orada sahneye çıkan bir kadın yok. Kadınların bir şekilde var olması ve seslerini duyurması lazım. Tepkilere rağmen direnmemin bir sebebi de bu".

Kendini komik sanan erkekler

Sahne hayatı boyunca kadınlara daha az şans verildiğini gören Ekin, "Benim tanıdığım çok komik kadınlar var ama kendini komik sanan erkekler kadar sahnede yer bulamıyorlar. Ne kadar alanımız olduğundan emin değilim. Kadınlar görmezden geliniyor" dedi.

Yedi ay boyunca hiçbir gösteriye çağrılmayınca, kendi şansını yaratarak yeni kurulan bir ekibe dahil olmuş. Ekin şöyle sesleniyor: "İnsanlar birbirini durdurmaya bırakınlar, Türkiye koşullarında böyle bir şey için enerji bulduysam yapabilmeliyim."

İki sene önce, İstanbul Kadıköy merkezli Tuz Biber Komedi Kulübü'nde, İngilizce stand-up gösterisi yapmaya başlayan film yapımcısı Emine Yıldırım, sinemaya göre üretimi daha kolay ve 'ucuz' olan bu hapteliğindeki gösterilerin kadınları özgürleştirici niteliğine vurgu yapıyor. Yıldırım, elde ettiği bu yeni ifade alanının ayrı bir özgüven verdiği söylerken ken-

disine sahnede atılan lafların çoğunun erkeklerden geldiğini belirtti:

"Aslında kırılma riskini göze almak gerekiyor. Hikaye anlatıcılığının temeli bu bence. Ancak bir şeyin altında ezilmeyi kabul etmiyorum o yüzden geri adım atmıyorum. Karşımdaki erkeği ezdiğimde daha çok gülünüyor."

Türkiye'de toplumun kadınları içine kapatmaya çalıştığını erkekleri ise şımarttığını belirten Yıldırım, sahnede kendini ifade etmenin kadınları güçlendirdiğini söyledi:

"Herkesin mizaha ihtiyacı var. Özellikle de bu ülkenin... Sahneye çıkmayı bir sürü arkadaşşıma da tavsiye ediyorum. Kötü olsan da önemli değil, bu riski göze alabilmek güzel bir şey."

"Erkeklerle tepki cinsiyete yönelik değil"

Gazeteci Nebiye Arı da genellikle İstanbul Kadıköy'deki mekanlarda sahneye çıkıyor. Onu stand-up gösterisi yapmaya iten motivasyon, 'ciddi' haberini yaptığı konularla ilgili sahnede duyduğu şakaların rahatlatıcı etkisi.

Arı, bazı kadınların hala karma ortamlarda şaka denemek konusunda kendini rahat hissetmediğini söylüyor:

"Erkek komedyenler de bazen kötü tepkiler alıyor ama tabii bunlar genelde cinsiyetlerine yönelik olmuyor. Erkeklerle de kadınlara yapıldığı gibi 'komedi bırak', 'mimik oynamadı' gibi yorumlar geliyor ama 'kadın işte', 'kadınlar mizah yapmasın' gibi cinsiyet özelinde yorumlar gelmiyor. Arada böyle 'küçük' bir fark var."

Kadın komedyenlerin tanınırlığının arttığını söyleyen Arı, Mor Dayanışma Sanat Komisyonu ile kadınlara özel yaptıkları stand up atölyelerine katılım için çağrı yaptı:

"Tüm kadınları bekleriz. İsteyen özgürleşir, kaha atar, isteyen şakasını dener."

Komedyen kadınlar özgürleştiren sahnede

Nebiye Arı

İrem Ekin

-GÜNDEM-

Abone kapma yarışında 'Çiftlik bank' yöntemi

ANIL CAN TUNCER

İnternet servis sağlayıcılarının müşteri bilgilerini paylaştığı aracı kurumlar, aboneleri kampanya vaadiyle arayarak iki ayrı kurumun abonesi haline getirdi. İki ayrı fatura ödemek zorunda kalan kullanıcıların büyük bölümü şikayetlerine rağmen sonuç alamadı. Aboneliğini iptal ettirenlerin bazıları yeniden aranarak, dolandırıcılık yöntemiyle sisteme yeniden kaydedildi. Servis sağlayıcıları, bu tabloya rağmen bilgileri kendilerini paylaşmadıklarını iddia ediyor.

Hollanda merkezli siber güvenlik firması Surfshark'ın '2022 Dijital

Hayat Kalitesi' (DQL) araştırmasına göre Türkiye, internet kalitesi bakımından dünya ortalamasının yüzde 9 altında. Buna karşılık Türkiye'de internete ödenen ücret dijital hayat kalitesinde ilk sırada bulunan, aynı zamanda internetin en ucuz olduğu İsrail'den 14 kat fazla.

Şikayetvar.com verileri, Türkiye'de son bir senede üç büyük servis sağlayıcı hakkında yapılan şikayet sayısının 98 binden fazla olduğunu gösteriyor. Çözüme kavuşturulan şikayet sayısıysa yalnızca 6 bin 501. Yine bu sene ilk altı ayda Bilgi Teknolojileri ve İle-

İnternet şirketleri taahhüt süreleri bitmek üzere olan kullanıcıları kandırarak iki farklı şirkete abone yapıyor. Üyelikten ayrılmak istediğinde 400 lira cayma bedeli alıyorlar...

tişim Kurumu'na gelen şikayetlerin yarısından fazlası internet servis sağlayıcılarına yönelik.

İnternet şirketleri son zamanlarda veri ihlali de içeren dolandırıcılık vakalarıyla anılıyor. Buna göre bazı şirketler, ele geçirdikleri verileri kullanarak taahhüt süreleri dolmak üzere olan kullanıcıları arıyor ve detaylı fatura bilgileri vererek güven ortamı yaratıyor. Aradıkları kişilere iki farklı özel şirketin 'ortak paket' sunduğunu belirten firmalar, aslında kullanıcıları kendi kurumlarına abone yapıyor. Sürecin sonunda kullanıcı iki farklı faturayla karşı karşıya kalıyor. Gerçeği anlayıp vazgeçmek istediğinde ise ya şir-

ket ekstra ücret istiyor ya da çeşitli bahanelerle iptal işlemini gerçekleştiriyor.

Gazeteci Tuğba Özer de bu şekilde dolandırılanlardan. İnternet hizmeti aldığı şirket adına arayan kişi, Özer'e, fatura bilgilerini söyledi. Özer, bu nedenle durumdan şüphelenmedi. Kendisine taahhüt süresinin yakında biteceğinin hatırlatıldığını ve farklı bir firmayla ortak bir kampanyadan daha avantajlı şekilde faydalanabileceğinin söylendiğini belirten Özer, iki şirketten de gelen mesajlar sonrası teklifi kabul ettiğini anlattı. Ay sonunda iki kuruma da ayrı ayrı abone olduğu gördü ve asıl üye olduğu kurumu aradığında 'böyle bir kampanya yok' yanıtı aldı. Aboneliğini sonlandırmak istediğinde 400 liraya yakın bir ücret istendi, durumu ancak BTK'ya yaptığı şikayetlerle çözebildi.

Uluslararası bir haber ajansında

editörlük yapan Sevgi Yağmur Bulut da benzer aramalarla günlerce rahatsız edildi. Yine 'ortak paket' söylemiyle aranan Bulut da arayan kişinin fatura ve taahhüt süresi gibi bilgilere hakim olduğunu görünce şüphelenmedi ve bu nedenle teklifi kabul etti. Bulut, kurulum için eve gelen servis yetkilisinin de kendisine söylenenin aksine, ekstra ücret talep ettiğini, itiraz için aradığında ise söz konusu ücretin kendisine geri ödeneceğinin söylendiğini aktardı. Bu ücret geri yatırılmadığı gibi, Bulut'a iki ayrı fatura gönderildi. Söz konusu şirket 'sistem şu an çalışmıyor' gibi gerekçelerle iptal işlemini gerçekleştirmedi.

Üyelikliğini ancak E-Devlet üzerinden iptal edebilen Bulut, bu sefer de iptal nedenini öğrenmek için arayan müşteri temsilcisinin sisteme sanki iptal kararından vazgeçmiş gibi not düşerek üyelik işlemini yeniden başlattığını ifade etti. Bulut'un yeni üyeliği yaklaşık üç haftada, BTK'ya şikayetinin ardından iptal edildi. Sonuç olarak 300 liraya yakın bir ücret ödemek zorunda kaldı.

Ankara'da yaşayan Tevfik Karpuzcu'nun hikayesinde ise dolandırıcılık bir üst boyuta taşınmış: Mevcut aboneliği, diğer şirketin başvurusuyla iptal edilmiş. İptal bedelinin istenmesi üzerine durumdan haberdar olan Karpuzcu'ya durumu bildirmesine rağmen yardım da edilmemiş. Karpuzcu, tüm şirketlerin işin içinde olduğunu ve iptal bedellerinin istenmesinin şirketlerin işlerine geldiğini söylüyor.

Örnekler, bu üç olayla sınırlı değil. Farklı şirket isimleriyle Facebook'ta açılan 'X mağdurları' gruplarında yüzlerce şikayet bulunuyor. İsmi vermek istemeyen bir internet servis sağlayıcısı çalışması durumu ilgili olarak şunları söyledi: "Abone artırmak için firmalar var. Bunlar abone başına para alıyor. Yani asıl dolandırıcılığı onlar yapıyor. Şirketlerse böylesi durumlardan iptal, cayma bedelleri aldıkları için dolandırıcılığa göz yumuyor."

Aradığımız internet servis sağlayıcıları, kullanıcıların bilgilerini paylaşmadıklarını söylerken fatura bilgilerinin üçüncü kişilere nasıl geçtiği konusunda herhangi bir bilgileri olmadığını belirtiyor.

Türkiye, IŞİD'in ATM'si gibi

HAZAR DOST

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun 1 Kasım'da yayınladığı video mesajın ardından Türkiye'de kara para trafiği tekrardan gündem oldu. Kılıçdaroğlu, açıklamasında özellikle uyuşturucu baronlarına dikkat çekiyordu fakat Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun (MASAK) faaliyet raporlarına göre bu trafikte 'terör finansmanı' ve 'yasa dışı bahis' de öne çıkıyor.

Resmi kuruluşlar ve gazetecilerin metine yaklaşımı arasındaki temel fark, en kritik bilginin bulunacağı yerdir. Bu nedenle MASAK'ın 2021 Faaliyet Raporu'nun 'Tehditler' kısmında bulunan "Kayıtdışılığın fazla olması nedeniyle aklama suçu incelemelerinin ve takibinin güçleşmesi" ve "Komşu ülkelerdeki finansal istikrarsızlık nedeniyle bu ülkelerin taraf olduğu finansal işlemlerin amacı ve mahiyetinin belirlenmesinde yaşanan güçlük" maddelerini ele alarak Türkiye'deki 'terör finansmanının' detaylarını anlayabiliriz.

MASAK, bu tehditleri üstelik ilk defa vurgulamıyor. 2014'den 2021'e tüm raporlarında bu tehditlerden bahseden MASAK'a 2021 yılında ihbarlar ve adli/kolluk tarafından iletilen araştırma talebi sayısı 10 bin 632. Bu incelemelerin 8 bin 268'i terör finansmanı nedeniyle, diğer 2 bin 364 inceleme ise 17 farklı suç türünde araştırıldı.

Bu araştırmalara dair faaliyet raporunda MASAK, "Bildirimlerden büyük çoğunluğu terör veya terörizmin finansmanı sayılan suçlar kapsamında yürütülen soruşturma veya kovuşturmalarda ilgili olarak savcılıklar veya mahkemeler tarafından gönderilen mali analiz raporu talepleridir" ifadelerini

Mali Suçlar Araştırma Kurulu raporlarına göre Türkiye'nin gri listeye alındığı son 1 yılda gerçekleştirilen operasyonlarda 1 milyar 146 milyon 877 bin liralık işlem engellendi.

kullanıyor. MASAK, bu incelemelerinde FETÖ/PDY, PKK/KCK/YPG, IŞİD, DHKP-C, TKP-ML veya El Kaide'yi 'terör örgütü' olarak değerlendirerek bir sonuç çıkartıyor. Rapordaki verilere göre 2021 yılında 'terör finansmanı' nedeniyle en az 1 milyar 146 milyon 877 bin TL'lik işlem ertelendi. Bu işlemlerin yoğunluğunun hangi örgütler tarafından yapıldığı ise bilinmiyor. Fakat özellikle Türkiye'nin gri listeye alındığı son bir yılda sefeli-cihatçı örgütlere (IŞİD, El Kaide) yönelik operasyonlar ve örgütlerin Türkiye'deki kamufler şeklinde sürdürdüğü ticaret ağları, bu kategoride bulunan örgütlerin Türkiye'deki ticaret hacmi hakkında fikir verebilir.

MASAK incelemelerinde tespit edilen en az 1 milyar 146 milyon TL'lik işlemin 'yakalanan' olduğunu bilmekte de fayda var. Çünkü bu haberin hazırlık sürecinde bile Resmi Gazete'de IŞİD'e finansman sağladıkları gerekçesiyle 17 kişi ve dört şirketin mal varlığına el koyuldu.

Mayıs ayında yayınlanan bir haber, uluslararası medyanın tüm dikkatini Türkiye'ye çekti. Bu habere göre IŞİD'in lideri Ebu Hasan Kureyşi, Türkiye'de yakalanmıştı. Fakat resmi açıklama ancak Ekim ayında geldi. Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan, 'IŞİD'in üst düzey yöneticisi' olarak tanıttığı Khattab Al-Sumadai'nin yakalandığını duyurdu.

Örgütü yakından takip eden uzman ve gazetecilere göre Al-Sumadai, Ebu Hasan Kureyşi olmaya en layık adaydı. Kendi ifadesinde

de örgütün lideri olabileceğini söylüyordu. Emniyet kaynakları, Al-Sumadai'nin tespit edilmesi ve yakalanmasına dair ise tam bu habere uygun bir yanıt veriyordu: Ailesi, Türkiye'de ticaret yapıyordu. Ailesi ve aşiretini tespit eden MİT ve İstanbul TEM'den oluşan bir ekip, birçok şehirden istihbarat toplayarak Al-Sumadai'nin yaşadığı adrese ulaşmıştı.

IŞİD'in fiili gücünü kaybetmesinin ardından örgüt için en kritik ihtiyaçlardan biri 'para' oldu. Çünkü başta Suriye olmak üzere komşu ülkelere kaçabilen militan ve yöneticilerin geçimini sağlayabilmesi gerekiyordu. 30 Kasım'da IŞİD'in resmi medya organından yapılan açıklamada liderleri Ebu Hasan Kureyşi'nin öldürüldüğü belirtilirken yeni liderlerinin Ebu Hüseyin Kureyşi olduğu açıklandı.

Bu açıklama, bölgeyi ve örgütü yakından takip eden uzman-gazetecilerin de kafasını karıştırdı. Ebu Hasan Kureyşi'nin kim olduğu bir kenarda dursun, gazeteci Wael Essam, öldürülen IŞİD liderinin isminin Nour Karim Mutni olduğunu söyledi.

Nour Karim Mutni, Irak'ın Anbar kasabasıydı. Rawi Aşireti'ne mensuptu. Gazetemizin önceki sayısında, İstanbul-Laleli'yi 'mesken' tutan bu Rawi aşiretinin yaptırma uğrayan ve henüz yakalanamayan şirketleri hakkında kapsamlı bir haber yapmıştık. İşte IŞİD'in öldüğünü açıkladığı liderinin ailesi, Türkiye'nin göbeğinde başta örgüt için olmak üzere yüzbinlerce dolarlık ticaret yapıyordu.

Eşi ve oğlu öldürülen, bir oğlunu da cezaevi kapısında bekleyen Emine Şenyaşar'ın acısı dinmiyor

Adalet peşinde 600 gün

BERİL CAYMAZ

Suruç ovasında soğuk bir sonbahar günü, sabahın erken saatlerinde kuytu, dar, kilit taşı döşeli bir mahallede Ferit Şenyaşar'ı bekliyorum. Buluşup eve doğru ilerliyoruz. Bu bina dört yıl öncesine kadar bir aile apartmanıydı. Emine anne, şimdi burada, en küçük oğlu Mehmet Şenyaşar'la birlikte yaşıyor. Zili çalışıyoruz, çelik kapıdan gelen üç kilit sesinden sonra Emine Şenyaşar karşılıyor bizi.

Bizi tek kişilik iki bazalı bir odaya buyur eden Emine Anne, hızla banyoya abdest almaya gidiyor. Muhabbet kuşu, Emine annenin yokluğunda, salonu sesiyle hareketlendiriyor.

Ferit Şenyaşar, sabah erken olmasına rağmen bir an önce evden çıkmak istiyor.

"Anne hazırsan çıkalım, başsavcı saat sekiz buçukta adliyeye geliyor."

Anne Şenyaşar, namazını kıldıktan sonra oğlu Ferit'e ağrıyan gözleri ve şişen dudakları için merhem sürmesi gerektiğini söyleyip ilaç poşetine uzanıyor. Adalet nöbetine başladığından bu yana birçok sağlık problemiyle karşılaşan Emine Şenyaşar, "Gözlerim kalmadı, artık görmekte zorluk çekiyorum. Oğlum cezaevinden çıksın o zaman ameliyat olacağım dizlerim ve gözlerim için" diyor mırıldanarak.

Suruç'tan Şanlıurfa Adalet Sarayı'na doğru yol alırken anne, arka koltukta yarı açık gözleriyle etrafı izliyor.

Ferit, bazı sabahlar Suruç'tan çıkarken polislerin de belli bir noktaya kadar onlara arabayla eşlik ettiğini, güvenlik açısından bunun doğru olduğunu ifade ediyor.

Her sabah mesai saatlerinde evden ayrılıp, akşama doğru ise eve döndüklerini ifade eden Ferit, ilkökula giden oğluma bir gün öğretmeni, 'Baban ne iş yapıyor?' gibi bir soru sorarsa acaba oğlum ne cevap verecek çok merak ediyorum" diyerek gülümsüyor.

"Her sabah Yasin suresini dinliyoruz"

Yolu yarılarken Ferit, "Biz her sabah annemle Yasin suresini dinleyerek gidiyoruz nöbete" diyerek uzanıyor arabanın radyosuna. Yol önümüzde uzadıkça uzuyor.

Saat sekiz buçuk sıralarında adalet sarayının önünde duruyoruz. Ferit, Emine Annenin taburesini koyuyor beton barikatların önüne, ardından "adalet" yazılı pankartı asıyor. Pankartın önünde durarak "Hak, hukuk, adalet" diye bağırılmaya başlıyorlar bir anda. Başsavcının aracı geçerken bağırıklarını fark ediyorum. Ardından oturuyorlar, sessizce adaleti bekliyorlar.

Şenyaşar ve oğlu, avukatlarından Gökhan Dayık ve Hidayet Enmek ile kısa bir görüşme yapıyor beklerken. Hemen ardından kahvaltı vakti geliyor. Bir çorba içmek üzere baronun lokantasına doğru ilerliyorlar. Kahvaltı saati aslında öğlen. Saat on ikide içtikleri çorba, sabahtan bu yana boğazlarından geçen ilk şey. Geri dönüyoruz. Urfa'da öğle sıcağı etkili. Üzerine oturdukları kartonu, bir ağacın gölgesindeki kaldırımın üzerine taşıyorlar. Anne ve oğlu, burada da adaleti arıyorlar. Gün boyu Emine Annenin elini öpmek için gelen vatandaşlar, iyi dileklerde bulunuyor. Emine Şenyaşar, gelen herkese anlatıyor. "Oğlum cezaevinde, eşimi ve çocuklarımı öldürdüler, annesi kurban olsun" diyerek ağlıyor.

Polislerden "gelmeyin" uyarısı

Nöbetin 604. günü bugün. Ferit Şenyaşar, akşam saatlerinde "adalet" yazılı pankartın ipini çözmeye çalışırken birkaç polis geliyor. Polisler, buradan gitmelerini pankartı bir daha asmamalarını gerektiğini söyleyerek uyarıyor. Ferit soğukkanlılıkla hem polisleri dinliyor hem de elindeki pankartı katlamaya çalışıyor.

Eve dönerken Emine anne iyiden iyiye yorgun. Arada irkilerek uyanıp etrafına bakıyor. Araba siyah bir binanın önünden geçerken anne bir hışımla işaret ediyor:

Dört kişinin öldürüldüğü seçim çalışması

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde 14 Haziran 2018 tarihinde AKP Milletvekili İbrahim Halil Yıldız, seçim çalışmaları sebebiyle iş yerlerini ziyaret etti. Şenyaşar ailesinin dükkanını ziyaret ettiği sırada kavga çıktı. Kavga Celal, Adil, Mehmet, Fadil ve Ferit Şenyaşar kardeşler ağır yaralanarak Suruç Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. AKP'li Yıldız'ın yakınları, Şenyaşar ailesine kaldırıldıkları hastanede saldırdı ve Hacı Esvet Şenyaşar, oğulları Celal Şenyaşar ve Adil Şenyaşar ile milletvekili İbrahim Halil Yıldız'ın kardeşi Mehmet Şah

Yıldız burada hayatını kaybetti.

Şenyaşar ailesine ilişkin davada, olayda ağır yaralanan Fadil Şenyaşar'a 37 yıl 9 ay hapis cezası verildi. Fadil Şenyaşar tutuklandı. Emine Şenyaşar ve oğlu Ferit Şenyaşar'ın 9 Mart 2021'de başladıkları adalet nöbeti sürüyor. Nöbet ısrarı failer hakkında yıllar sonra dava açılmasını da sağladı. Olaydan dört yıl sonra 19 kişi hakkında 336 yıla kadar hapis cezası talep edildi. Emine Şenyaşar ise nöbeti cezaevindeki oğlu tahliye edildiğinde bırakacağını söylüyor.

"Bak, çocuklarımı ve eşimi burada öldürdüler, annesi kurban olsun." Elindeki peçeteye gözlerini silerken tabelasını görüyorum işaret ettiği yerin. 'Suruç Devlet Hastanesi' yazıyor. Belediyenin önünden geçerken ise tekrar bir şeyler mırıldanıyor uzun uzun izliyor beton barikatların arkasındaki yapıyı.

Saat beş sıralarında sıkışık eski bir mahallede henüz yapılan apartmana girerken Emine Anne, "Olaydan önce biz bu apartmanı yeni yapmıştık, her daireyi bir oğlum için ayırmıştım. Şimdi yabancılar oturuyor buralarda 'Feridim' bir üst dairede oturuyor" diyerek ağrıyan dizleriyle yavaş yavaş merdiveni çıkıyor.

"Cezaevinden çıktığında taziyeleri kabul edeceğim"

Eve girer girmez anne abdest almaya gidiyor. Namazdan sonra geliyor yanıma. Adaletin olmadığından yakınıyor. Oğullarının sessiz, sakin, hiç kimseye karışmayan zararsız kişileri olduklarını ısrarla tekrarlıyor. Oğlu Fadil Şenyaşar'ın cezaevinden çıktığı gün adalet nöbetini sonlandırıp, artık taziyeleri kabul edeceklerini ifade ediyor. Birkaç dakika sonra kapı çalmaya başlıyor. Kapıyı açan anne beni gösteriyor eşikteki siyah saçlı küçük kıza. "Rojda gel kızım, bak yine bir gazeteci. Torunum gazetecileri çok seviyor.

Misafir ettiğimiz çok gazeteci var. hepsi Rojda'nın arkadaşı oldu." diyerek Rojda ile tanıştırmıyor.

beni. Rojda dört yaşında, babası Fadil Şenyaşar cezaevine girerken henüz 4 aylıkmış. Annesi Fadile telefonundaki ekran fotoğrafını gösteriyor bize:

"Kızımın babasıyla ilk ve tek fotoğrafı. Rojda, ancak 4 yaşında çekebildi babasıyla ilk fotoğrafını."

Bir beton duvarın önünde çekilen fotoğraf... Rojda o gün babasını cezaevinde ziyaret etmiş.

Akşam yemeği için sofraya oturuyor. Anne, gelini Fadile, Rojda ve diğer torunu Emir oturuyor. Emir, ödevlerinden, gün içinde neler yaptığını bahsederken yemek yiyorlar. Emir, çoğu zaman babaannesinin evinde kalıyor orada kendini rahat hissettiğini söylüyor. Emine Şenyaşar torunlarıyla zaman geçiren Emine Nine artık.

Çay içme faslında Ferit Şenyaşar ve iki oğlu geliyor. Emine Anne torunlarıyla şakalaşılıyor.

Şenyaşar ailesi için sıradan bir gün. Her şey bir anda alevlenirken bir anda sönmüyor. Emine anne, ertesi sabah oğluyla yeniden adalet nöbetine gidecek. Son dört yıldır her gün dediği gibi "adalet" diyecek.

-YAŞAM-

Roman mahallelerinde yaşayanlar metamfetamin kullanımının artmasından şikayetçi 'Mafya polis baskını olacağını öğreniyor'

CEREN BALA TEKE

İzmir Konak'ta bulunan ve İl Emniyet Müdürlüğü tarafından 2020 yılında "narco alan" ilan edilen Roman nüfusun yoğun olduğu Tepecik, Esentepe ve Ege mahallelerinde uyuşturucu kullanımında artış yaşanıyor.

Gerçekleştirilen operasyonlar sonrası gözaltılar olmasına rağmen; satış ve tüketimde bir azalma yok.

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi'nin Ağustos 2022'de yayımladığı "Metamfetamin Türkiye'de ve Dünyada Kullanımı" başlıklı rapora göre; 2016-2021 yılları arasında Türkiye'de her geçen yıl metamfetamin yakalama miktarlarında artış yaşanıyor. Aynı başlıklı rapora göre; Türkiye'de uyuşturucu kaynaklı ölümler azalsa da metamfetamin kaynaklı ölümlerde artış var.

Özellikle 2020'de bir önceki yıla göre 4 kat artışın yaşandığını görmek mümkün. 2022 yılının sadece ilk yedi ayında görülen metamfetamin yakalama miktarı ise 8 bin 600 kilograma ulaştı.

Mahallelerde yaşayan aileler, İzmir Valiliği'nce başlatılan yeni projelerin de yetersiz kaldığını aktardı. Ayrıca aileler, Tepecik, Esentepe ve Ege mahallelerinde uyuşturucu çetelerinin baskın olacağı haberini alıp "temizlik" yaptığını da belirtti.

İzmir Konak'ta Tepecik, Esentepe ve Ege mahallelerinde uyuşturucu kullanım sıklığı artarken kullanıcı yaşı küçülüyor. Semt sakinleri alınan önlemlerin işe yaramadığını söylüyor...

Uyuşturucu bağımlılığı olan çocukların YEDAM, AMATEM gibi merkezlerde tedavi alabilmesi için ailelerin rızası gerekiyor ancak bölgede yaşayan aileler, çocuklarının akıl hastanesine yatırılacağı ve elektrik verilerek tedavi edileceğini düşündüğü için bu merkezlerde tedavi almalarına engel oluyor. Tepecik mahallesinde yaşayan ve metamfetamin bağımlılığıyla mücadele eden genç şunları söyledi:

"Ben şu anda madde kullanıyorum ve büyüklerim ellerinden geldiğince bana yardımcı oldular. Bu süreçte uyuşturucu bizim hayatımızı bir şekilde bitirdi. Bittik. Yapmak istemediğin şeyleri yapmak

zorunda kalıyorsun. Bir de ne var biliyor musunuz? Ailemiz... Huzurumuz yok."

Tedavi alabilenler bile tekrar mahallelere döndükleri için uyuşturucu kullanmaya devam ediyorlar. Sorunun çözümünün mahallenin tamamen temizlenmesi olduğunun altını çizen genç, "Bu maddeyi bıraksak da çevremiz ve mahallede olmamız sebebiyle en kısa sürede yeniden ulaşabiliyoruz. Bizim buralardan taşınıp gitmemiz kaldı tek seçenek. Devletten burada ne bekliyoruz ki? Herkes kimin ne yaptığını çok iyi biliyor. Bizim mahallede iyisiyle kötüsüyle herkes beş parmak. Ama durumun böyle çıkmazda olmasından sıkıldık. Polis diyor ki sen git, hallet, tanıyorsan yardımcı ol. Abi, devlet sana bu görevi ne için verdi? Bu işi yapasın diye. Bizim burada bir de birimizin başka biri-

ni söylemesi sıkıntı. Sorun yaşar söyleyen kişi. Evi taşımam lazım öyle bir durumda" dedi.

"Kaybedecekleri bir şey kalmadı"

Mahalle sakinleri de uyuşturucudan dertli. Bir mahalle sakini, şunları anlattı:

"Ben bir polisle görüşüm geçen günlerde. Birbirimize bağırarak çağırdık. Polis en son bana dedi ki; 'Devlet bize eski yetkimizi versin; bakalım kuş uçuyor mu burada' Haklı. Bakın, benim babam ben sekiz yaşındayken esrar içiyordu, satıyordu da. Dumanından beş sene yattı, dumanından..."

Mahallenin temizlenmesi için polislerle işbirliği yaptıklarının altını çizen mahalle sakini, "Çalışmalar yeterli gelmiyor. Polis gördüğü zaman zaten satıcıyı da alıcıyı da önce götürüyor. Ama on dakika sonra dışarda. Satanlar belli" dedi.

"Kız çocukları da çok içiyor" diyen mahalle sakini, "Geçen gece bir yere girdim. Kristal yani meth kullanıyorlardı. Evin içinde 13 yaşında kız kristal içiyor. Şok oldum. Baktım gözenek hazırlıyor. 13 yaşında çocuk gözenek hazırlamayı biliyor. İçiyor, deli gibi tavanı izliyor sonra. AMATEM'e geçenlerde bir çocuğu götürdük. Aile ikna olmuş, çocuk bırakacağım diyor. Yatak yok, 2023 Şubat'ta gelin dediler. O zamana kadar ne olacak bu çocuğa."

'Halkın Katılımı Toplantısı' nasıl yaptırılmaz?

HÜLYA ÇETİNKAYA

Menteşe'ye bağlı Karacaören Köyü'nde, Eylül ayının son "Halkın Katılımı Toplantısı"nda (HKT) Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ile şirket yetkileri sunumlarını bir an önce yapıp bitirmek için ısrar ediyor. Toplantıyı yaptırmak istemeyen ekolojistlerin arasından ise bir ses yükseliyor:

"Siz sunumun bitmesini istiyorsunuz çünkü Halkın Katılımı Toplantısının şu tutanağı tutulduğunda, halk da bunları dinlediğinde, sizin bizimle işiniz bitecek. Geçen gün itirazlarımızı rağmen tutanağa şunlar yazıldı: 'Halk bilgi almak istemiyor.' Tutanak bizden kaçırıldı."

Sözlerin sahibi Sandras Koruma Platformundan Neşe Yüzak. Bu toplantı Neşe Hanım ve diğer ekolojistlerin bu hafta içinde katıldıkları dördüncü HKT'yd.

29 Eylül'de Muğla'da, ekolojistler yaşam alanlarını korumak için Köyceğiz'de saat 11:00'de planlanan bir HKT'den çıkıp, saat 15:30'da Denizli sınırına yakın Karacaören Köyü'ndeki bir diğer toplantıya yetişmek için yola çıktı. Küçük kabile köyü gören tepede mola verdiğinde, yorgun yolcular Muğla Çevre Platformu (MUÇEP) Datça Meclisi'nden Nurten Hanımın kendi yaptığı atıştırma ve termosunda getirdiği çayı paylaşırken bir yandan da bu dağı başındaki varlıklarını sorguluyorlardı.

Eti Kom A.Ş.'nin Köyceğiz'de ve burada kurmak istediği krom madeninin baktığımız köyü de havayı da suyu da ormanı da yok edebileceğinden endişe ediyoruz.

"Sabahtan akşama dolaşmak zorunda mıyız?"

Karacaören, nüfus verilerine göre 92 kişinin yaşadığı çok küçük bir mahalle aslında. Bu yüzden yollar ve toplantının yapılacağı yerin konumu kullandığımız harita uygulamalarında belirmiyor. Doğru yolda olup olmadığımızı tartışırken önümüzden geçen İl Müdürlüğü aracı ve içinde sabahki toplantıdan tanıdık yüzler sayesinde doğru yolda olduğumuzu anlayıp aracın arkasından ekolojistlerle birlikte yola düşüyoruz. Birkaç kişiye sorup birkaç

kere yanlış yola girdikten sonra da toplantının yapılacağı yeri buluyoruz. Kafiledekiler biraz sonra yine bu toplantının neden yapılamayacağını, neden hukuksuz olduğunu anlatmaya çalışacak. İl Müdürlüğü ve şirket yetkililerinin HKT'yi yapmak istemesine yönelik itirazlar ve tartışma bitip, halk toplantıyı terk ettiği sırada biri bütün gün akıllarda olan soruyu soruyor: "Biz sabahtan akşama kadar dolaşmak zorunda mıyız o dağ senin bu dağ benim?"

Gerçekten de bu insanların sabah Köyceğiz'de, akşamüstü Karacaören'de, iki gün önce Karacasöğüt'te, altı gün önce Marmaris'te, 19 gün sonra Milas'ta ne işi vardı?

Ekolojistler toplantıya katılıp itirazlarını dile getirmek değil toplantıları yaptırmamak istiyor çünkü şirketlerin hazırladıkları eksik ve hatalı bilgiler içeren dosyalarla halkın bilgilenebileceğini savunuyorlar. Marmaris'ten gelen Halime Şaman, İl Müdürlüğü yetkilisine şunu soruyor:

"Siz Bakanlık temsil ediyorsunuz değil mi? Şu anda bize sunmayı hedeflediğiniz bilgiler Proje Tanıtım Dosyası'nda (PTD) yer alan bilgiler. Sizin 'ÇED gereklidir' diye geri çevirdiğiniz bir PTD daha vardı. Orada şunlar şunlar eklenmelidir diye görüş bildirmiştiniz. Bu PTD'de o görüşlerin eklenmediğini gördük. Sizin bilmediğiniz konuyu, sonucunu bilmediğiniz bir konuyu bize nasıl anlatacaksınız? Bilmiyorsunuz ki. Firma size daha sunmadı. Bu sorumluluğu nasıl alırsınız? Kamuyu nasıl yanıtlırsınız? Ve buna nasıl bizim alet olmamızı beklersiniz?"

Ekolojistler arka arkaya üç projede de verilen "ÇED gerekli değil" kararının açılan davalar sonucunda iptal edilip sürecin yeniden başlatıldığını fakat şirketlerin eski eksik dosyalarla yeniden süreci tamamlamaya çalıştığını söylüyor.

Yetkililer ise var olan bilgilerle HKT'nin yapılabileceği konusunda ısrarcı oluyor ve başvuru dosyasında yer

almayan bilgilerin halk tarafından dilekçe yoluyla her zaman talep edilebileceğini söylüyorlar. Neşe Hanım'ın sesi bir kez daha ayırt ediliyor ve neden burada firmanın görüşlerini dinleyebildiklerini fakat örneğin halk sağlığı uzmanlarının görüşlerini dilekçeyle öğrenmek zorunda olduklarını sorguluyor:

"Kamu kurumlarının temsilcilerinin gelmiyor olmaları keyfiyet değil. Biz onların maaşını ödüyoruz. Bakın bu halkın katılımı toplantıları format olarak Muğla'da değişsin. Biz her yerde olacağız çünkü. Bu toplantılara bizim bürokratlarımız gelip bize gerçekten suyun yerini, ormanların tahribatını anlatacak. Biz de onlara soracağız."

Tartışmanın sonunda bir köylü, toplantıyı yaptırmadıklarını söyleyerek dışarı çıkıyor, ardından da ekolojistler. Toplantı tutanağında, diğer tutanaklarda olduğu gibi, "Halk bilgi alma hakkını kullanmak istememiştir" şeklinde bir ifade yer alıyor. Bu sırada bir şirket yetkilisinin köy muhtarını toplantının yapıldığına dair tutanağa imza atması için ikna etmeye çalıştığına şahit oluyorum ama daha deneyimli başka bir şirket yetkilisi gazeteci olduğumu bildiği için ikilinin sohbetini bölüyor.

Ayrılrken yine Neşe Hanım'ın iki gün önceki sözleri kulağında çınlıyor: "Siz bu toplantıda 'istemiyoruz' diyen halkın bu projeyi engelleyebileceğini söyleyebilir misiniz? Veya engellenmiş bir proje söyleyebilir misiniz? Bu toplantılarda neden -miş gibi yapıyoruz?"

-YAŞAM-

2003

Tekel 292 Milyon dolar bedelle satıldı

Erdoğan Başbakan iken 2003 yılının Kasım ayında kamu kurumu olan TEKEL, 292 milyon dolara satıldı. Ardından İçişleri Bakanlığının hazırladığı 10 Ağustos 2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik"alkollü içki tartışmalarının ulusal düzeyde ilk idarî hamlesi oldu. Bu karar yerli ve yabancı basında "içki yasağı" olarak nitelendirildi.

2008

RTÜK'ten alkollü içkiye reklam düzenlemesi

13 Temmuz 2008'de ise Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Teşkilat Yasası'nda planlanan yeni düzenlemeyle ekranlarda içkiyi özendirici yayınlara müdahale edileceği açıklandı. Yeni taslağa göre televizyonda yayınlanan dizi, film ve kliplerdeki içkilere mozaik uygulanmayacak, ancak prodüksiyon aşamasında bu sahnelere müdahale edileceği belirtildi. Özendirmenin boyutuna ise RTÜK uzmanları karar verecek ve lisans iptaline kadar ceza kesilebilecekti.

2010 - 2011

Sanat galerilerine saldırı, Efes Pilsen'in adı değişti

İktidarın "Evlerinde, meyhanelerde içsinler" söylemi 2010 yıllarda "içmesinler, az içsinler"e dönüştü. Ardından İstanbul Tophane'de içki içildiği iddiasıyla sanat galerileri saldırıya maruz kaldı. "NTV'deki bir programda İtalya'da yetişen Nebbion üzüm çeşidi, RTÜK tarafından şarap reklamı sanıldı ve ceza verildi. Ankara Çayyolu'nda polis 'içkili yerlere' baskın düzenledi, Burdur'da içkili mekanlar şehir merkezinden taşındı, İstanbul'da balıkçı teknelerinde alkol yasaklandı, Ankara Pursaklar'da içki satan market ve büfelerle saat 23'ten sonra kapatılmaları talimatı verildi." Tütün ve Alkol Piyasa Denetleme Kurumu tarafından hazırlanan ve 2011 Ocak ayında resmi gazetede yayınlanan, alkollü içki markaları ve üreticilerinin tanıtım alanlarını kısıtlayan yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle beraber Efes Pilsen Spor Kulübü, 1976'dan beri kullandığı ismi değiştirerek Anadolu Efes Spor Kulübü ismini aldı.

20
YILIN ÖYKÜSÜADIM ADIM
İÇKİ YASAĞI

DUYGU KÖSEOĞLU

AKP'nin alkollü içkilere ilişkin politikalarını "kültürel hegemonya mücadelesi" olarak tanımlayan Devletin Alkol Politikalarını İzleme Platformu'nun kurucusu İsrail Özkan, "Erdoğan'ın zaferleri ile başlayan ve gücü arttıkça ipin ucunu sıklaştırdığı bir alkol politikamız var bizim" dedi.

Türkiye'de kamusal alanda alkollü içki tüketme yasakları, kültürel hegemonya ve yaşam tarzına müdahaleye nasıl dönüştü? Sorunun cevabı, Türkiye'nin son 25 yılının siyasal yolculuğunda gizli. Hazırladıkları raporda 25 yıllık AKP iktidarı dönemindeki alkol politikalarını ele aldıklarını belirten Platformun kurucusu İsrail Özkan, muhafazakar-demokrat çizgideki AKP iktidarının, alkol, insan hak ve özgürlükleri noktasındaki tutumunun yıllar içerisindeki dönüşümünü ortaya koyduklarını ifade etti. Alkolün kamusal alandan dış-

lanmasıyla başlayan sürecin, yasakların ve vergilerin artırılması ile özel hayata müdahaleye dönüştüğünü ifade eden Özkan, "Erdoğan, pandemi ile beraber ülkede ilk defa sokağa çıkma yasağını, alkol yasaklamayı denedi. Eğer o 17 günlük kapanma süresi boyunca alkolün yasaklanmasına doğru düzgün tepki gelmemiş olsaydı, sonrasında pandemi bitmediği gerekçesiyle alkol hiç bir zaman yasal olmayacaktı.

Çünkü pandemiyle beraber geldiği söylenen müzik yasağı bir daha gitmedi. Keşke ona da öyle tepki verebilseydik" dedi. "Erdoğan sadece yasaklarla ilgilenmiyor artık. Artık başka şeylerle ilgileniyor. O da şu; dil değişti. Bakanlığının web sitesinden yapılan duyurularda daha önce 'kaçak alkol, uyuşturucu operasyonu' deniyordu. Artık bunlar kullanılmıyor. Artık 'alkol' operasyonu deniyor.

2021 - 2022

'Vergiye devamlı artırıyoruz, rahatsızlar'

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 17 günlük sokağa çıkma yasağı süresi boyunca zincir marketlerde ve tekellerde içki satışının olmayacağını açıkladı. 2022'de Cumhurbaşkanı Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlenen Dünya Tütünsüz Günü Gençlik Buluşması'nda sigaradaki vergiler hakkında konuşurken, "Devamlı artırıyoruz. Bundan çok rahatsızlar. Hem suluda artırıyoruz, hem sigarada artırıyoruz. Aç sefil geziyor, rakıyı birayı almaktan geri durmuyor" diye konuştu.

2012

Alkollü içki satışına 22.00-06.00 kısıtlaması

31 Mayıs 2012'de alkole erişimi zorlaştıran ilk düzenleme İspirtolu İçkiler İhisarı Kanunu'nda yapıldı. Bu düzenleme ile alkollü içkilerin 22:00 ila 06:00 saatleri arasında perakende satılması yasaklandı. Eylül ayında ise YÖK, tüm üniversite yerleşkeleri içerisindeki restoranlarda alkollü içki satışını yasakladı. YÖK, tüm üniversite yerleşkeleri içerisindeki restoranlarda alkollü içki satışını yasakladı.

2015

Adana'da rakı festivali yasaklandı

Adana Valisi Mustafa Büyük, kentte her yıl düzenlenen ve yaklaşık 20 bin kişinin katıldığı Rakı Festivali'ne bu sene izin verilmeyeceğini açıkladı. Açıklamanın üzerine festivalin adı "Adana Kebap ve Şalgam Festivali" olarak değiştirildi. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 2019'da festivalin yine yasaklanmasının ardından "Ne geleneklerimizde, göreneklerimizde, ananelerimizde ne de herhangi bir durumla örtüşebilir bir durum değildir." dedi.

2019 - 2020

'Dindar gençlik bilmeli ki alkol haramdır'

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 70.Yıl Kutlama Töreni'nde konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Dindar gençlik bilecek ki alkol haramdır. Dolayısıyla o yola tevessül etmeyecek. Ve bu konularda atılacak adımlarla dindar neslin olduğu bir ülkede ben inanıyorum ki tüm manevi değerler bir anda yüksek bir sıçrama yapacak ve birbirini Allah için seven bir millet ortaya çıkacaktır" dedi. 2020'de Koronavirüs pandemisi nedeniyle hafta içleri 21:00-05:00 saatleri arasında, hafta sonları tam kapanma şeklinde uygulanan sokağa çıkma yasağı süresince tekellerde alkol satışı yasaklandı. CHP Genel Başkan Yardımcısı Veli Ağbaba, konuya ilişkin olarak yaptığı paylaşımda "AKP'nin derdi virüs değil, hayat tarzı! Tekel ürünlerinden yüzde 270'e varan oranlarda vergi alan zihniyetin seküler yurtaşları cezalandırdığı yetmemiş olacak ki şimdi bu kararlar esnafı da cezalandırmaya çalışıyor." ifadelerini kullandı.

-YAŞAM-

AHMET KAVRUK

Balikesir İl Sağlık Müdürlüğü, 2021 yılında Edremit Körfezi'ndeki deniz suyu izleme noktası sayısını 74'ten 64'e düşürdü ve numuneleri iyi çıkan noktalardan alınan örneklerle körfezin temiz olduğu açıklandı.

İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre; listeden çıkarılan 10 noktanın tamamı "kirlilik izleme noktası"ydı. 2017-2021 yılları arasında tespit edilen 71 "kötü" sonucun 67'sinin de listeden çıkarılan noktalardan alındığı ortaya çıktı. 2022'de liste bir kez daha gözden geçirildi ve dört ayrı noktada kirlilik görüldü. Sonraki analizlerde bu noktalar da listeden çıkarıldı.

Söz konusu değişikliğin ardından ölçüm noktası sayıları Ayvalık'ta 24'ten 23'e, Burhaniye'de 13'ten 12'ye, Edremit'te 28'den 21'e ve Gömeç'te de 9'dan 8'e düştü. Daha önce görülen "kötü" sonuçlar ise 2021'de hiç görülmedi. Kirliliği gösteren sonuçlar, 2022'de dört noktada toplamda sekiz kez tespit edildi. Bu sonuçlar "kirlilik izleme noktalarından" yeniden numune alınan Temmuz ve Ağustos aylarına ait. Eylül ve Ekim'deki analizlerde, kötü sonuç görülen noktalardan tekrar numune alınmadı ve tüm analizler "iyi" ve "orta" olarak açıklandı.

Ölçümler 15 günde bir yapılıyor

Kirlilik noktalarının hangi sebeple listeye eklenip çıkarıldığına ilişkin bugüne kadar herhangi bir resmi açıklama yapılmadı. Halkların Demokratik Partisi (HDP) İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun Edremit Körfezi'ndeki deniz kirliliğine ilişkin 31 Ağustos 2022 tarihinde Sağlık Bakanlığı'na verdiği soru önergesi ise resmi cevaplama süresi geçmesine rağmen yanıtlanmadı.

Balikesir İl Sağlık Müdürlüğü, "Yüzme Suyu Kalitesinin Yönetimine Dair Yönetmelik" gereğince, 2017'den itibaren her yıl Mayıs ve Eylül arasında iki haftada bir deniz suyundan numune olarak analiz yapıyor. İyi (Mavi), Orta (Yeşil) ve Kötü (Kırmızı) olarak sınıflandırılan sonuçlar İl Sağlık Müdürlüğü web sitesinden ve "Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Yüzme Suyu Takip Sistemi" üzerinden kamuoyuna duyuruluyor.

Edremit Çayı'nın denize döküldüğü nok-

Edremit Çayı'nın denize döküldüğü noktadan alınan numunede bin birim olması gereken e. coli yüzde 50 fazla çıktı. Bu veriler, deniz suyunda kabul edilebilir düzeyin üzerinde dışkı kaynaklı bakteri bulunduğu anlamına geliyor.

EDREMIT Körfezi'nde kirliliğe nokta KANDIRMACASI

tadan alınan numunede 100 mililitre deniz suyunda; en fazla 1.000 birim olması gereken e. coli yüzde 50 fazlasıyla 1.500, 370 birim olması gereken enterokok ise yüzde 459 fazlasıyla 1.700 birim çıktı. Bu veriler, deniz suyunda kabul edilebilir düzeyin üzerinde dışkı kaynaklı bakteri bulunduğu anlamına geliyor.

Öte yandan; Edremit Çevre Platformu (EDÇEP), 28 Temmuz 2022'de bu kez özel bir laboratuvarında deniz suyu analizi yaptırdı. Sonuçlar, her yaz binlerce kişinin yüzdüğü sularda insan sağlığı için tehli-

keli bakteriler bulunduğunu gösteriyordu. Edremit Çayı'nın denize döküldüğü noktadan alınan numunede 100 mililitre deniz suyunda; en fazla 1.000 birim olması gereken e. coli yüzde 50 fazlasıyla 1.500, 370 birim olması gereken enterokok ise yüzde 459 fazlasıyla 1.700 birim çıktı. Bu veriler, deniz suyunda kabul edilebilir düzeyin üzerinde dışkı kaynaklı bakteri bulunduğu anlamına geliyor.

Resmi kurumlar yanıt vermedi

Gazete MLSA'ya konuşan Edremit Çevre

Derneği Başkanı Kubilay Saygın Öztürk, kendilerine gelen şikayetler üzerine Edremit'teki kamu kurumlarıyla, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'yle görüştiklerini ancak yaptıkları uyarıların görmezden gelindiğini söyledi. Son olarak Edremit Belediyesi'ne yaptıkları başvurudan da sonuç alamayınca özel bir laboratuvar ile anlaşmışlar:

"28 Temmuz'da Edremit Çayı'nın denize döküldüğü noktadan numune alarak analizini yaptırdık ve sonuçlar beklediğimiz şekilde "kötü" çıktı" diyen Öztürk, Ağustos ayı içinde Zeytinli Çayı, Manastır Çayı, Pinadere ve Şahindere'nin denize döküldüğü noktalardan da ayrı ayrı numuneler aldıklarını ve bu sonuçların iyi geldiğini aktardı.

Sorunun kaynağı olarak denetimsizliğe, plansız yapılaşmaya, yetersiz arıtma tesislerine dikkat çeken Öztürk, "Geleneksel nokta 35-40 senenin birikimi ne yazık ki. İl Sağlık Müdürlüğü'nün sonuçları "iyi" denilmek suretiyle, vatandaşların şikayetlerine kulak tıkandı yetkililer tarafından. Sağlık Bakanlığı ilgili müdürlüklere, Valilik BASKİ'ye, Kaymakamlık Belediye... Yetkili herkes sorumluluğu birbirine atıyor" dedi.

Numunelerin alınıp zamanları çok önemli

Balıkesir Tabip Odası Başkanı Necdet Uçan ise Anayasa'nın 56. maddesini hatırlattı: "Çevre sağlığını korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek için ilk görev devletin. Mavi bayrak kriterleri yerine getirilmeli. Özellikle nüfusun yoğun olduğu yaz aylarında derelere yapılan deşarjlar önlenmeli.

Deniz kirliliği tespit edilen noktalarda uyarı levhaları asılmalı ve yerel halka yönelik bilgilendirme toplantıları yapılmalı. Kirliliği tespit edilen koliform bakteriler güneşe duyarlıdır. Numunelerin alınıp zamanları çok önemlidir" diyen Uçan, numunelerin sabahın erken saatlerinde alınması gerektiğini aksi takdirde ölçümlerin yanıltıcı olacağını da belirtti.

Deniz suyu kirliliğinin önemli cilt hastalıkları yaratabileceğini belirten Uçan, denize girdikten sonra göz iltihabı, ciltte kaşıntı ve döküntü gibi sağlık sorunları fark edilmesi durumunda en yakın sağlık kuruluşuna başvuru yapılması uyarısında bulundu.

